

Protestantse
Kerk

Vindplaats van |
geloof, hoop en liefde |

Jaarrekening 2021

Protestantse Kerk in Nederland

Protestantse Kerk in Nederland

Op 1 mei 2004 is bij notariële akte in verband met de vereniging van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden (ELK), het rechtspersoonlijkheid bezittende kerkgenootschap de Protestantse Kerk in Nederland tot stand gekomen als voortzetting en rechtsopvolger onder algemene titel van deze drie kerkgenootschappen.

Het kerkgenootschap wordt geregeerd door haar eigen statuut, bestaande uit kerkorde en ordinanties van de Protestantse Kerk in Nederland inclusief overgangsbepalingen, alsmede generale regelingen behorende bij de kerkorde. De Protestantse Kerk in Nederland wordt vertegenwoordigd door de preses en de scriba van de generale synode tezamen (ord. 11.19.1).

De generale synode van het kerkgenootschap de Protestantse Kerk in Nederland laat zich, overeenkomstig ordinantie 11 artikel 18 lid 1 en 2 van de kerkorde, voor de verzorging van de generale financiën van de kerk bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie, die de aan zijn zorg toevertrouwde vermogensrechtelijke aangelegenheden van de Protestantse Kerk in Nederland beheert.

Met ingang van het boekjaar 2020 wordt de enkelvoudige- en geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland in één document gepresenteerd.

De Protestantse Kerk in Nederland heeft na haar totstandkoming in 2004 uitgesproken de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (formeel niet van toepassing) zoveel als mogelijk als kader voor haar jaarverslaggeving te volgen, met in het verlengde daarvan de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Voor zowel de enkelvoudige - als de geconsolideerde jaarrekening wordt RJ 640 gehanteerd.

Het bestuur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk heeft hierbij de volgende overwegingen:

- In de belangenafweging is het presenteren van dé jaarrekening (enkelvoudig en geconsolideerd) en deze in de Synode als één geheel voorleggen, voor het bestuur primair.
- Gelet op het belang van Kerk in Actie (keurmerk) werd voorheen gekozen voor RJ 650 als stelsel de enkelvoudige jaarrekening.
- Om uniformiteit binnen de consolidatiekring te bewerkstelligen is de richtlijn RJ 640 met ingang van 2021 het stelsel voor zowel de enkelvoudige- als de geconsolideerde jaarrekening. Deze aanpassing is door middel van een stelselwijziging retrospectief verwerkt in de enkelvoudige jaarrekening.
- Voor de separate verslaggeving van Kerk in Actie blijft de RJ 650 het stelsel voor de jaarrekening.

Gelet op het bijzondere karakter van deze instelling hanteert de Stichting Kerkelijk Geldbeheer eigen grondslagen. Afwijkingen van materieel belang ten opzichte van de hierboven vermelde richtlijnen worden in de geconsolideerde jaarrekening apart in de grondslagen vermeld.

Rapport Kleine Synode

juni 2022

VA 22-01/22-02

Inhoudsopgave

Verslag Dienstenorganisatie Protestantse kerk in Nederland (enkelvoudig)

1. Kerncijfers	4
2. Bestuursverslag	6
2.1 Verantwoordingsverklaring	6
2.2 Verslag bestuur en directie	9
2.3 Begroting 2022	19
2.4 Vrijwilligers, Personeel en Organisatie	20
2.5 Risicobeheer	23
2.6 Duurzaamheid	25
2.7 Financiën	27
2.8 Consolidatie	32
3. Jaarrekening 2021	40
3.1 Balans (na resultaatbestemming)	40
3.2 Staat van baten en lasten	41
3.3 Resultaatbestemming	41
3.4 Kasstroomoverzicht	43
3.5 Toelichting behorende tot de jaarrekening	44
3.6 Toelichting op de balans	51
3.7 Toelichting op de baten en lasten	64

Verslag Protestantse kerk in Nederland (geconsolideerd)

4. Geconsolideerde jaarrekening 2021	71
4.1 Geconsolideerd vermogen	71
4.2 Geconsolideerd resultaat	71
4.3 Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)	72
4.4 Geconsolideerde staat van baten en lasten	73
4.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht	74
4.6 Toelichting behorende tot de jaarrekening	75
4.7 Toelichting op de geconsolideerde balans	77
4.8 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	86
Overige gegevens	89
Controleverklaring	89
Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming	89

1. Kerncijfers

Kengetallen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Norm	Begr.	Rek.	Rek.	Rek.	Rek.
	min.-max.	2022	2021	2020	2019	2018
Balanstotaal		119.772	130.187	138.038	129.280	128.175
Resultaat continuïteitsreserve		-723	-1.789	150	88	280
Continuïteitsreserve in %	33% - 67%	49,3%	51,6%	58,7%	60,2%	62,9%
Baten*		56.110	61.721	57.884	62.523	52.980
Lasten		65.101	60.437	57.874	58.695	54.798
Bestedingspercentage baten	min 70%	95,8%	81,0%	86,5%	81,0%	89,4%
Bestedingspercentage lasten	min 70%	82,5%	82,7%	86,5%	86,2%	86,4%
Kosten fondsenwerving in %	12,5%	12,5%	13,0%	12,5%	12,5%	12,5%
Kosten beheer & administratie in %	10% - 12%	13,0%	12,6%	8,0%	8,6%	9,2%
Personeelskosten		21.341	19.164	18.569	16.872	15.947
Ziekteverzuim in %		4,0%	3,7%	3,1%	3,2%	3,2%
Basisformatie in aantal fte		207,0	195,1	204,1	198,0	193,4
Bijzondere formatie in aantal fte		51,9	53,3	42,6	40,3	36,2

* incl. financiële baten en lasten

Toelichting bij de kerncijfers

Het balanstotaal is tot opzichte van 2020 gedaald met € 7,9 mln. Dit wordt veroorzaakt door:

- Stijging reserves en fondsen met € 1,3 mln. Dit betreft het resultaat 2021 op de bestemmingsreserves en fondsen (€ 3,1 mln. positief) en op de continuïteitsreserve (€ 1,8 mln. negatief);
- Daling schulden kort en liquide middelen met € 9,6 mln. als gevolg van restitutie inleg Oikocredit aan plaatselijke gemeenten.

Het totale resultaat over 2021 komt uit op € 1,3 mln. positief. Hiervan is € 3,1 mln. toegevoegd aan de bestemmingsreserves en fondsen, en € 1,8 mln. onttrokken aan de continuïteitsreserve.

Het resultaat 2021 op de continuïteitsreserve is nagenoeg gelijk aan de begroting en bedraagt € 1,8 mln. negatief. De belangrijkste afwijkingen t.o.v. de begroting zijn:

- Lagere transitiekosten (€ 0,5 mln.) o.m. doorschuiven uitgaven naar 2022;
- Toevoeging aan transitie reserve i.v.m. met voorziene kosten in 2022 (€ 0,7 mln.);
- Bijzondere posten opgenomen (Eigenrisicodragerschap € 0,15 mln., Petrus in het land € 0,2 mln.);
- Hogere quotum opbrengsten t.o.v. begroting (€ 0,4 mln.), daling t.o.v. 2020 (€ 0,3 mln.).

Het resultaat op de bestemmingsreserves en fondsen bedraagt € 3,1 mln. positief t.o.v. een begroot resultaat van € 7,5 mln. negatief. De belangrijkste afwijkingen t.o.v. de begroting zijn:

- Ongerealiseerd koersresultaat (€ 7,5 mln.);
- Lagere subsidies en bijdragen (€ 2,1 mln.);
- Hogere collecte opbrengsten Kerk in Actie (€ 1,8 mln.);
- Lagere opbrengsten uit nalatenschappen door nieuwe richtlijn (€ 1,7 mln.)
- Toevoeging aan transitiereserve (€ 0,7 mln.).

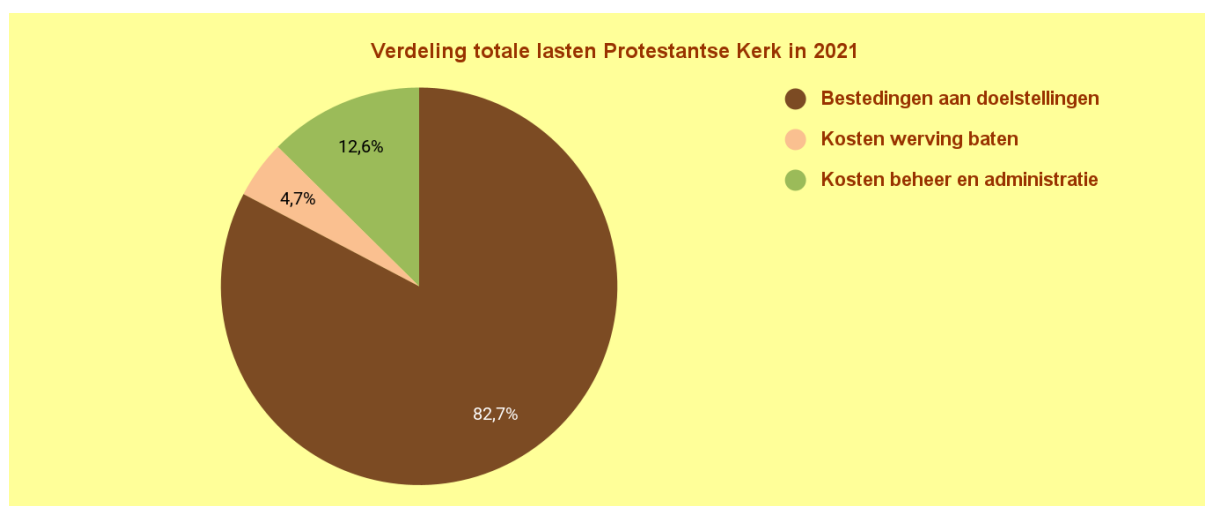
De kosten fondsenwerving liggen met 13% van de geworven baten boven de norm van 12,5%. Dit wordt veroorzaakt door de wijziging van de waardering van de nalatenschappen. Deze komen hierdoor in dit verslagjaar lager uit, terwijl de kosten voor werving op een gelijk niveau zijn gebleven. Naar verwachting zal de norm in de komende jaren weer worden gehaald.

De kosten beheer en administratie zijn gestegen. Ten opzichte van 2020 worden nu ook de kosten directie en HR hieronder meegenomen. Verder zijn voor informatisering en automatisering hogere uitgaven gedaan, mede in het kader van de problematiek rondom cybersecurity.

De totale lasten zijn als volgt te specificeren:

Bestedingen aan doelstellingen: <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Proc.	Begroting 2021	Proc.
Bestedingen aan doelstellingen	49.968	82,7%	54.154	84,3%
Kosten werving baten	2.837	4,7%	2.803	4,4%
Kosten beheer en administratie	7.632	12,6%	7.255	11,3%
Totaal bestedingen aan doelstellingen	60.437	100,0%	64.212	100,0%

De grafische weergave is als volgt:

2. Bestuursverslag

Dit hoofdstuk bestaat uit een door het bestuur van de dienstenorganisatie vastgestelde verantwoordingsverklaring in overeenstemming met de principes van goed bestuur. Deze verantwoordingsverklaring is op 14 maart 2022 door het bestuur van de dienstenorganisatie vastgesteld. Daarnaast zijn de samenstelling van het bestuur en de directie, de bezoldiging, het rooster van aftreden en de nevenfuncties van het bestuur vermeld. Bovendien is een kort verslag opgenomen van de meest actuele zaken vanuit de bestuursvergaderingen in het jaar 2021 en een korte vooruitblik op het jaar 2022.

Het activiteitenverslag over 2021 is opgenomen in het separate jaarverslag 2021 van de Protestantse Kerk in Nederland. Deze is terug te vinden op www.protestantsekerk.nl.

2.1 Verantwoordingsverklaring

Rechtspersoonlijkheid en taken dienstenorganisatie

De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland laat zich in haar werk bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie. De dienstenorganisatie is een zelfstandig onderdeel van de kerk en bezit als zodanig rechtspersoonlijkheid. Het bestuur bestuurt de dienstenorganisatie binnen het raamwerk van de kerkorde, de ordinanties en de generale regelingen die bij deze kerkorde horen. In de generale regeling voor de dienstenorganisatie zijn de taken, werkwijze en bevoegdheden van het bestuur en de algemeen directeur van de dienstenorganisatie vastgelegd.

Code goed bestuur voor goede doelen

Het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie onderschrijven de Code goed bestuur voor goede doelen alsmede de Nederlandse corporate governance code, en handelen hiernaar. De betreffende codes dragen bij aan een goede bestuurlijke inrichting van een onderneming en goed ondernemerschap. Hieronder vallen ook integer en transparant handelen, een goed toezicht hierop, en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht.

Gedragscode fondsenwerving

Kerk in Actie is lid van het CBF en houdt zich aan de daarbij behorende erkenningsregels van het CBF en wet- en regelgeving rond fondsenwerving en integriteit. Kerk in Actie heeft daarnaast aanvullende normen die worden aangereikt vanuit het evangelie en de kerkorde. Zo worden loterijen beschouwd als ethisch ongewenst en doet Kerk in Actie daar niet aan mee. Kerk in Actie ontvangt geen inkomsten uit opbrengsten van goededoelenloterijen. Voor communicatie-uitingen die mede tot doel hebben om fondsen te werven is een intern beleid vastgesteld (bijvoorbeeld ten aanzien van het op een waardige en respectvolle manier in beeld brengen van projecten en doelgroepen).

De fondsenwerving vindt voor een belangrijk deel plaats door plaatselijke diaconieën en zwo-groepen (zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking). Deze groepen hebben een regulerend effect omdat zij zeer betrokken en kritisch zijn. Zij reageren direct op uitlatingen van Kerk in Actie of de Protestantse Kerk in Nederland, ook voordat er ethische of wettelijke normen overschreden worden.

Taken en verantwoordelijkheden van bestuur en algemeen directeur dienstenorganisatie

Het bestuur heeft onder meer tot taak het (doen) voorbereiden van, uitvoeren van en toezien op het beleid zoals vastgesteld door de generale en kleine synode, de uitwerking daarvan in jaarlijkse jaarplannen en begrotingen voor de dienstenorganisatie (ook weer vast te stellen

door de generale en kleine synode), de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de dienstenorganisatie en het beheeren van het vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving en voor het beheersen van de risico's verbonden aan het uit te voeren werk van de kerk. Het bestuur rapporteert hierover aan de generale en kleine synode.

De algemeen directeur is belast met de beleidsmatige voorbereiding en uitvoering van bestuursbesluiten, en met de dagelijkse leiding en organisatie van de dienstenorganisatie. Het bestuur van de dienstenorganisatie heeft een directiestatuut vastgesteld. Hierin staat vermeld welke bestuursbevoegdheden zijn gemandateerd aan de algemeen directeur. Het directiestatuut is online in te zien op de website: www.protestantsekerk.nl/structuur

Besteding van middelen

Vorbereiding, vaststelling, uitvoering en evaluatie beleidsplanning

Het beleidskader voor de dienstenorganisatie wordt voorbereid door de algemeen directeur en de clustermanagers in samenspraak met medewerkers van de dienstenorganisatie en de verschillende doelgroepen en organisaties waarmee de dienstenorganisatie samenwerkt. Daarna wordt het beleidskader besproken en vastgesteld door het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode. Zij bieden het beleidskader gezamenlijk aan ter behandeling bij de generale synode. De generale synode stelt de kaders van het beleid vast.

Beheersingsproces

De uitvoering van de werkzaamheden van de dienstenorganisatie, gericht op (externe) dienstverlening, vindt zoveel mogelijk plaats in overeenstemming met Generale Regeling 8-10. Het beheersingsproces binnen de planning- en controlcyclus van de organisatie is gebaseerd op de onderdelen Plan (plannen), Do (uitvoeren), Check (meten) en Act (analyse en bijsturen).

De (financiële) besturingsfilosofie geeft het management van de dienstenorganisatie de bouwstenen voor een adequate sturing van het geplande werk en – indien nodig – correctie hierop. Vanuit de missie, visie en de strategische doelstellingen zijn hierin succesfactoren en prestatie-indicatoren voor de dienstenorganisatie bepaald. Deze zijn opgenomen in een balanced scorecard en een narratief verslag over de voortgang van de werkzaamheden. Hierover is tweemaandelijks gerapporteerd aan het directieteam en aan de auditcommissie (intern). Deze methodiek blijkt een waardevol instrument voor het management en het bestuur, zowel voor financiële als inhoudelijke monitoring.

De financiële huishouding is op orde. De interne risicobeheersings- en controlesystemen functioneren en geven een solide basis voor rapportage en bijsturing bij gewijzigde omstandigheden. De interne beheersing van de project bestedingen van Kerk in Actie is eveneens op orde.

Verantwoording

De begrotingen en jaarrekeningen die het bestuur jaarlijks uitbrengt, worden vastgesteld door de kleine synode. De vaststelling van de jaarrekening met een controleverklaring van een onafhankelijke accountant strekt tot décharge van het bestuur ter zake van zijn gevoerde beheer.

De enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens de Richtlijn Organisaties-zonder-winststreven (RJ 640) van de Raad voor de jaarverslaggeving.

De jaarverslagen en jaarrekeningen, evenals de begrotingen, zijn opvraagbaar en staan integraal op de website van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het verantwoordingsproces in het jaar 2021 is uitgevoerd conform de gehanteerde regelgeving en de hierover gemaakte afspraken.

(Extern) toezicht

Het CBF houdt extern toezicht inzake het keurmerk voor een verantwoorde fondsenwerving. In december 2021 heeft Kerk in Actie bericht ontvangen dat zij de CBF-erkenning mag continueren. Daarnaast heeft Kerk in Actie in november 2021 het ISO 9001-certificaat ontvangen.

Ook voert een onafhankelijke externe accountant, KPMG Accountants NV te Amstelveen, controle uit. Deze certificerende accountant is op 28 oktober 2020, na een selectieprocedure, aangewezen als registeraccountant van de Protestantse Kerk in Nederland door het moderamen van de synode. KPMG volgt hiermee Deloitte accountants op. De accountant woont ook de vergaderingen bij van de auditcommissie die door het bestuur is ingesteld. De auditcommissie ondersteunt het bestuur van de dienstenorganisatie bij het uitvoeren van de verantwoordelijkheden op het terrein van (financieel) toezicht. In 2008 is daarvoor een auditreglement vastgesteld. De auditcommissie bestaat uit drie externe leden, mevrouw A. van Dalen-Rietveld, de heer P.W. Bos en de heer R.W. de Graaf, en twee bestuursleden, de heren W. van Leussen en M. van Ginkel. De overige leden zijn de algemeen directeur, de teamleider Financiën & Control en een afgevaardigde namens de accountant. De heer R.W. de Graaf is per 17 mei 2021 gestart als extern lid van de auditcommissie, als opvolger van de heer J.D. van der Geer.

De procedure tekenbevoegdheid is tegen het licht gehouden en er is besloten over te gaan op een vierogenprincipe en het financiële mandaat van de algemeen directeur is teruggebracht. Het directiestatuut is op deze punten aangepast.

De auditcommissie heeft in 2021 in totaal drie keer vergaderd.

In de vergadering van 19 januari 2021 is gesproken over de uitwerking van het strategisch beleidskader “De toekomst open tegemoet” en de financiële consequenties van de transitie voor het jaarplan en de begroting voor 2021. Tijdens deze vergadering is ook kennisgemaakt met de nieuwe accountant KPMG.

In de vergadering van 17 mei 2021 heeft accountantskantoor Deloitte een toelichting gegeven op het accountantsverslag, in het bijzijn van de huidige accountant KPMG. Vanwege het vertrek van Deloitte als accountant van de Protestantse Kerk in Nederland deelde de accountant zijn bevindingen van de afgelopen jaren. De jaarverslagen en jaarrekeningen van de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie over het jaar 2020 zijn besproken. De manager buitenland van Kerk in Actie gaf tijdens de vergadering inzicht in de gevolgen van COVID-19 voor de werkzaamheden van Kerk in Actie. Tot slot is in de vergadering gesproken over een gemeenschappelijk kader voor informatiebeveiliging. Het afgelopen jaar is er binnen de Protestantse Kerk in Nederland hard gewerkt aan het ICT-beleid met als focus een toekomstgerichte digitale transformatie en informatiebeveiliging.

In de vergadering van 11 oktober 2021 zijn de jaarplannen en begrotingen van de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie voor het jaar 2022 besproken inclusief de nadere toelichting op de baten en lasten. Verder kwam uitgebreid het kwartaalverslag van Informatiemanagement & Automatisering aan de orde alsook het afwegingskader bij de begroting 2022.

Buiten de reguliere vergaderingen om is de auditcommissie nauw betrokken geweest bij de eerste stappen in de selectie van een strategische (cyber)security partner. Deze selectie wordt verder uitgewerkt in 2022.

Omgang met belanghebbenden

De Protestantse Kerk in Nederland geldt als een van de grootste vrijwilligersorganisaties van Nederland en heeft naast vrijwilligers andere belanghebbenden. Wij noemen hier de

ambtsdragers (ouderlingen, ouderling-kerkrentmeesters, diakenen, predikanten en kerkelijk werkers) en de donateurs.

Belanghebbenden

De dienstenorganisatie komt met veel belanghebbenden in contact en streeft daarbij naar een transparante en open communicatie. Alle contacten hebben tot gevolg dat er op verschillende manieren, via verschillende vormen en op diverse momenten wordt gecommuniceerd, onder andere door Kerk in Actie. De Protestantse Kerk in Nederland heeft contact met organisaties zoals de zogenoemde 'gelieerde instellingen' – bijvoorbeeld Stichting Kerkelijk Geldbeheer, Protestantse Theologische Universiteit, de modulaire uitvoeringsorganisaties (IZB vereniging voor zending in Nederland, Gereformeerde Zendingsbond, Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond) - en belangenverenigingen (Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN, Federatie van Diaconieën, enz.). De Protestantse Kerk in Nederland is lid van de Raad van Kerken in Nederland en van internationale organisaties zoals de Wereldraad van Kerken, ACT Alliance, World Communion of Reformed Churches, Lutheran World Federation, Conference of European Churches, en zij onderhoudt contact met partnerkerken in binnen- en buitenland.

Klachten en integriteit

Ingevolge artikel 15 van de generale regeling van de dienstenorganisatie heeft de dienstenorganisatie een klachtenprocedure en een klachtenformulier. Deze zijn beschikbaar via de website www.protestantsekerk.nl/klacht. Het klachtenregister over het jaar 2020 is besproken en vastgesteld in de bestuursvergadering van 8 februari 2021. Het klachtenregister over het jaar 2021 is besproken en vastgesteld in de bestuursvergadering van 14 februari 2022.

De dienstenorganisatie heeft een klokkenluidersregeling via een extern meldpunt waar het is ondergebracht in een meldprocedure zodat voor medewerkers/vrijwilligers duidelijk is hoe en bij wie zij zich, in geval van misstanden, kunnen melden. Het Meldpunt Goede Doelen heeft bericht dat er in 2021 vanuit de dienstenorganisatie (medewerkers/vrijwilligers) geen melding is binnengekomen bij het meldpunt.

2.2 Verslag bestuur en directie

Benoemingen bestuur en directie dienstenorganisatie

Het bestuur van de dienstenorganisatie bestaat uit zes leden. De leden van het bestuur worden benoemd en ontslagen door de generale synode: a. Vier leden van het bestuur worden – op aanbeveling van het bestuur en gehoord hebbende het moderamen van de generale synode – benoemd uit de leden van de kerk. b. De beide andere leden zijn afkomstig uit het moderamen: de scriba (bezoldigd bestuurder) en een ander daartoe aangewezen lid van het moderamen. De onder a. vermelde bestuursleden worden benoemd voor een periode van vier jaar. Zij kunnen eenmaal worden herbenoemd voor een aansluitende periode. De onder b. vermelde bestuursleden worden benoemd voor de duur van hun zittingstijd in het moderamen. Conform het bepaalde in de 'generale regeling voor de dienstenorganisatie' vermijden de leden van het bestuur in hun functioneren elke schijn van belangenverstrengeling. Het bestuur draagt de dagelijkse leiding van de dienstenorganisatie op aan een algemeen directeur. Deze wordt benoemd door de generale synode, uit de leden van de kerk, en op gezamenlijke voordracht van het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode.

Profiel bestuurder

Van een bestuurslid wordt verwacht dat zij/hij:

- belijdend lid is van de Protestantse Kerk in Nederland;
- kennis heeft van de verschillende kerkelijke structuren en culturen binnen de Protestantse Kerk in Nederland;
- ruime ervaring heeft met het (bedrijfsmatig) aansturen van grote en complexe organisaties;
- oog heeft voor veranderingen in kerk en maatschappij en deze weet te vertalen naar het functioneren van kerk en dienstenorganisatie. De generale synode wijst, gehoord het bestuur, de voorzitter en secretaris van het bestuur aan. Afhankelijk van de samenstelling van het bestuur wordt gezocht naar specifieke ervaring en deskundigheid.

Samenstelling bestuur en directie van de dienstenorganisatie per 31 december 2021

Bestuur

Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter

Mr. W. van Leussen, secretaris

M. van Ginkel RA, penningmeester

Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode

Ir. C.A. de Vries, vanuit het moderamen van de generale synode

Directie

Op 19 april 2018 werd ing. G.J. de Groot MBA door de generale synode benoemd tot algemeen directeur van de dienstenorganisatie, startend per 1 juni 2018.

Bezoldiging bestuur

Conform de generale regeling dienstenorganisatie artikel 3, lid 9, genieten de leden van het bestuur van de dienstenorganisatie geen beloning voor hun werkzaamheden, maar hebben zij recht op vergoeding van de kosten die zij maken bij de uitoefening van hun bestuursfunctie. In het jaar 2021 is € 389 aan onkostenvergoedingen verstrekt. Dit betreft voornamelijk vergoedingen voor reis- en verblijfkosten. Aan de bestuursleden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd en is in 2018 geëvalueerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning worden deze getoetst aan de regeling van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland (voorheen VFI). In de toelichting op de personeelskosten in de jaarrekening staat een overzicht van de bezoldiging van de directie(leden).

Bezoldiging directie

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in april/mei 2018 in het verlengde van de aanstelling van de nieuwe algemeen directeur.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgen de Protestantse Kerk in Nederland en Kerk in Actie de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelen.nl).

Het bruto jaarsalaris inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering van de directie bedroeg voor G.J. de Groot in 2021 € 130k (1 fte). Op dit jaarinkomen is conform de regeling "Beloning Directeuren van goededoelenorganisaties" een BSD-score van 485 punten van toepassing. Het hierbij behorende maximaal inkomen bedraagt € 142k per 1 januari 2021. Het jaarinkomen van G.J. de Groot past derhalve binnen het in de beloningsregeling opgenomen maximum.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven voor G.J. de Groot met een bedrag van € 145k (1 fte) binnen het in de regeling opgenomen bedrag van € 209k per jaar.

De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de staat van baten en lasten.

Rooster van aftreden

Mr. drs. G.H. van der Waaij, benoeming per 1 januari 2018, benoemd door de generale synode in november 2017, herbenoeming per 1 januari 2022, aftreden uiterlijk 31 december 2025.

Mr. W. van Leussen, benoeming per 1 januari 2014, benoemd door de generale synode in november 2013, herbenoemd per 1 januari 2018, afgetreden op 31 december 2021.

M. van Ginkel RA, benoeming per 1 januari 2015, benoemd door de generale synode in november 2014, herbenoeming per 1 januari 2019, aftreden uiterlijk op 31 december 2022.

Dr. R. de Reuver, scriba van de Protestantse Kerk in Nederland, benoeming door de generale synode in april 2016, in dienst getreden op 15 juni 2016, herbenoemd per juni 2021, aftreden uiterlijk 15 juni 2026.

M.R.J. Westerduin MBA, benoeming per 1 januari 2019, benoemd door de generale synode in november 2018, afgetreden per 10 mei 2021.

Ir. C.A. de Vries, benoeming door de generale synode in april 2019, mogelijke herbenoeming per april 2024, aftreden uiterlijk april 2029 (afhankelijk van synode lidmaatschap en synodebesluiten).

Functieverdelingen binnen het bestuur

De bestuursleden hebben elk specifieke aandachtsgebieden:

- Mevrouw Van der Waaij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in de Protestantse Stichting Hydepark Beheer, waarvan zij de voorzitter is. Zij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in het Besturenoverleg Land-Regio. Daarnaast vertegenwoordigt zij het bestuur in de Remuneratiecommissie als voorzitter.
- De heer Westerduin vertegenwoordigde het bestuur in zaken rondom personeel en leiderschapsontwikkeling. Daarnaast vertegenwoordigde hij het bestuur in de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk en in de Protestantse Stichting Hydepark Beheer als penningmeester.
- De heer Van Leussen vertegenwoordigt het bestuur in de Auditcommissie en in het Besturenoverleg Land-Regio. Hij vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in het bestuur van de Stichting Hydepark Beheer, waarvan hij secretaris is. Ook is hij namens het bestuur van de dienstenorganisatie adviseur van de Commissie Steunverlening (Solidariteitskas). Tot slot woont hij de jaarvergaderingen van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer bij.
- De heer Van Ginkel is aanspreekbaar op zaken die te maken hebben met ICCO. Hij richt zijn aandacht daarnaast op zaken met betrekking tot (het overleg met) Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Hij vertegenwoordigt het bestuur in de Auditcommissie als voorzitter, in de Remuneratiecommissie als vicevoorzitter, en hij vertegenwoordigt het bestuur in het participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk.
- Aan het jaarlijks overleg met de Modalitaire Uitvoeringsorganisaties nemen telkens twee bestuursleden van de dienstenorganisatie deel; dit wordt per keer bepaald.
- Alle bestuursleden (met uitzondering van de moderamenleden) zijn ook bestuurslid van de Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland.
- Alle bestuursleden nemen deel aan het overleg met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer.

Nevenfuncties

Buiten de kerkelijke functies op plaatselijk, regionaal en/of landelijk vlak bekleden de bestuursleden ook nevenfuncties op financieel, economisch en maatschappelijk terrein. Bestuursleden van de dienstenorganisatie hebben onderstaande nevenfuncties:

Mr. drs. G.H. van der Waaij, bestuursvoorzitter

Juridisch adviseur/ DGA Van der Waaij Juridisch Advies B.V., vicevoorzitter Raad van Toezicht GGz Centraal, voorzitter bestuur Protestantse Stichting Hydepark Beheer, voorzitter bestuur Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland, lid Maatschappij van Welstand (commissie subsidies samenleving).

Mr. W. van Leussen, bestuurslid

Lid raad van toezicht (vicevoorzitter) Stichting (Unesco) Wereld Erfgoed Kinderdijk, bestuurslid (secretaris) Protestantse Stichting Hydepark Beheer, lid bestuur (secretaris) Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland, voorzitter bestuur Stichting Vrienden van dr. H.F. Kohlbrugge, voorzitter bestuur J.W. Ooms Stichting, bestuurslid Stichting Fundatie voor Hervormden te Tubbergen, lid Cliëntenraad Beatrixziekenhuis te Gorinchem.

M. van Ginkel R.A., bestuurslid

Adviseur / eigenaar Anrigea BV, plaatsvervangend voorzitter raad van bestuur Just, penningmeester Stichting Vrienden van Zusters in Rwanda, penningmeester TFC Hart voor Frankrijk, voorzitter Kringloop Het Goede Doel, Lid van de Financieel economische commissie van het NBG.

Dr. R. de Reuver, scribe en bestuurslid vanuit moderamen generale synode

Uit hoofde van zijn functie lid van het moderamen van de Raad van Kerken en van het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken). Daarnaast is hij voorzitter van het Nederlands Christelijk Forum (NCF).

Ir. C.A. de Vries, bestuurslid vanuit moderamen generale synode

Directeur Edusupport-IT (interim-management in het onderwijs), voorzitter College van Toezicht Mayfinance CV, lid van de Ledenraad van Het Koninklijk Instituut Van Ingenieurs (Kivi).

De directeur van de dienstenorganisatie heeft de volgende nevenfuncties:

Ing. G.J. de Groot MBA, algemeen directeur

Lid Participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk, lid Raad van Toezicht Stichting Alpha-cursus Nederland, lid van de vereniging Maatschappij van Welstand.

Evaluatie functioneren

Het bestuur heeft in de vergadering van 13 december 2021 het functioneren van het bestuur geëvalueerd. Het bestuur is dankbaar voor de goede samenwerking en voor de ontwikkeling die het bestuur de afgelopen jaren doorgemaakt is.

Er is een kwaliteitsslag gemaakt rondom de bestuursvergaderingen: de vergaderstukken worden voorzien van een oplegger waarin agendapunten worden voorbereid en geïntroduceerd, de agenda is op strategisch niveau ingericht, de vergadering wordt regelmatig voorafgegaan door de (interne) auditcommissie die o.a. de voortgang van de jaarplannen en financiën bespreekt, de (actuele) mededelingen van de directeur worden vooraf gedeeld.

Daarnaast heeft het bestuur in de evaluatie in het bijzonder stilgestaan bij momenten in de vergadering van het afgelopen jaar of rondom het bestuur waarbij het bestuur het beter had kunnen doen, welke factoren daarbij een rol speelden en wat de geleerde lessen voor de toekomst waren. Geconcludeerd werd dat de kernwaarden van de organisatie - dichtbij, dienstbaar, doelgericht en duurzaam - meer geïntegreerd kunnen worden in het functioneren van het bestuur. Dit actiepoint wordt het komende jaar verder uitgewerkt. Tevens kwam naar

voren dat het bestuur wil onderzoeken of de huidige governancestructuur nog duurzaam en toekomstgericht is. Tot slot heeft het bestuur geconcludeerd indien mogelijk minder frequent te willen vergaderen.

In het voorjaar van 2022 wordt in de nieuwe bestuurssamenstelling de tijd genomen om vooruit te kijken en verwachtingen te bespreken over de inrichting van de agenda en de wijze van vergaderen.

Kort verslag bestuursvergaderingen 2021

Het bestuur van de dienstenorganisatie kwam over het verslagjaar 2021 in totaal twaalf keer bijeen. De algemeen directeur heeft alle vergaderingen bijgewoond.

Wisselingen in het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie

Bestuurslid M.R.J. Westerduin MBA heeft zijn bestuurslidmaatschap per 10 mei 2021 neergelegd. Het directieteam van de dienstenorganisatie bestaat sinds de transitie per 1 juni 2021 uit de algemeen directeur G.J. de Groot, de clustermanager Ondersteuning & Beheer M.E. Willemsen en de clustermanager Begeleiding & Ontwikkeling ds. N.J.M. Goedhart.

Transitie - inrichting en implementatie van de nieuwe organisatie en werkwijze

De inrichting van de nieuwe organisatie en een nieuwe werkwijze in de dienstverlening aan plaatselijke gemeenten is op 1 juni 2021 van start gegaan.

Het bestuur van de dienstenorganisatie heeft o.a. als taak zorg te dragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die werkzaam zijn krachtens een arbeidsovereenkomst met de kerk. Daarom heeft het bestuur in januari 2021 een nieuw sociaal plan vastgesteld. Er zijn begin van het jaar gesprekken gevoerd met de medewerkers die boventallig zijn geworden om zoveel mogelijk duidelijkheid en transparantie te geven over het proces en de gevolgen van de transitie. Er is een intensief begeleidingstraject voor (nieuwe) leidinggevenden gestart en er is veel aandacht geweest voor de ontwikkeling van teams en voor het opbouwen van een werkwijze die bijdraagt aan de beweging naar een toekomstgerichte kerk. Ook zijn er in 2021 gespreksrondes met de classes, de plaatselijke gemeenten en andere betrokkenen georganiseerd als basis voor de uitwerking en vormgeving van het nieuwe dienstverleningsmodel. De organisatieverandering heeft de meeste impact op het cluster Begeleiding & Ontwikkeling dat zich richt op plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland en dat deels ook uit daarvoor bestemde middelen wordt gefinancierd. Het werk van Kerk in Actie wordt gefinancierd uit de specifiek voor dit doel vrijwillig geworven gelden. Deze gelden worden besteed volgens de daarvoor vastgestelde kaders en richtlijnen. Het jaar 2021 is afgesloten met een evaluatie van de transitie zodat geleerde lessen kunnen worden meegenomen naar de toekomst.

Nieuw Hydepark

Het landgoed Hydepark is een terugkerend onderwerp op de bestuursvergaderingen, waarbij gekeken wordt naar het vergroten van het economisch draagvlak ter verdere verbetering van de exploitatie. Het onafhankelijk onderzoek dat in 2020 is gestart naar de mogelijkheden om de exploitatie van landgoed Hydepark te verbeteren, heeft een vervolg gehad in 2021. Er is gewerkt aan een integrale visie op het landgoed. Er zijn op bestuurlijk niveau gesprekken gevoerd over de toekomstvisie van de locatie Hydepark met provincie, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, raad van toezicht Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk en Stichting Hydepark en met de huurder van de Oranjerie. Een en ander is besproken in de kleine synodevergaderingen van 25 juni 2021 en 1 oktober 2021.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Het bestuur van de Protestantse Stichting Hydepark Beheer stelde in de vergadering van 10 mei 2021 het jaarverslag en de jaarrekening 2020 van de stichting vast. De Protestantse

Stichting Hydepark Beheer verhuurt het pand Nieuw Hydepark aan de Stichting Hydepark (die het pand exploiteert).

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk

Bestuurlijk overleg

Op 20 mei 2021 vond een bestuurlijk overleg plaats tussen de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk/Stichting Hydepark en de Protestantse Stichting Hydepark Beheer. In dit overleg werd met name de financiële positie (liquiditeit) als gevolg van de coronacrisis, de jaarrekening 2020 en de toekomst van Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk besproken.

Verzoek om kwijtschelding huur

De bestuurder en de Raad van Toezicht van Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk/Stichting Hydepark hebben verzocht om kwijtschelding van een deel van de huur van Nieuw Hydepark (pand is eigendom van de kerk). Dit verzoek is afgewezen.

Participantenberaad

Tijdens het participantenberaad op 6 juli 2021 is de routekaart om te komen tot een gezamenlijke visie alsook het onderzoek naar de toekomst van het landgoed Hydepark besproken. Tijdens het participantenberaad op 16 december 2021 is de voortgangsrapportage van het onderzoek naar de positie van het diaconaal vakantiewerk binnen de toekomstvisie van de Protestantse Kerk in Nederland besproken alsook de stand van zaken van het onderzoek naar de toekomst van landgoed Hydepark in relatie tot de exploitatie van gebouw Nieuw Hydepark.

Overleg bestuurder PSDV - directeur

Verder is er regelmatig contact tussen de algemeen directeur van de dienstenorganisatie en de bestuurder van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk tevens bestuurder van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk Beheer en de Stichting Hydepark (exploitatie gebouw Nieuw Hydepark).

Besturenoverleg land - regio

Het Besturenoverleg kwam in 2021 driemaal (online) bijeen. In dit overleg bespreken de voorzitters van de classicale vergaderingen, delegaties van het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode zaken die hen gemeenschappelijk raken (cf. generale regeling 8-9-1). In de vergadering van 17 februari gaven bestuur en directie van de dienstenorganisatie een toelichting op de begroting van 2021 en het bijbehorende jaarplan. Beide zijn geënt op het nieuwe beleidskader voor de dienstenorganisatie "De toekomst open tegemoet". Het gesprek ging met name over de vraag hoe de dienstenorganisatie en de classicale vergaderingen binnen het nieuwe dienstverleningsmodel het beste met elkaar kunnen samenwerken.

In de vergadering van 11 mei stond het Besturenoverleg uitgebreid stil bij de gevolgen van de coronapandemie voor het kerkelijk leven, op lokaal, classicaal en synodaal niveau. Naast belemmeringen werden er ook nieuwe kansen voor de kerk benoemd. In de meivergadering kwam ook het ambtsrapport "Geroepen en Gezonden" aan de orde. Het gesprek ging met name over de eventuele rol van het breed moderamen van de classicale vergadering bij het invullen van vacatures voor predikanten / pastors in gemeenten in hun regio.

In de novembervergadering besteedde het Besturenoverleg wederom aandacht aan de gevolgen van de coronapandemie voor het kerkelijk leven. Onder meer viel op dat er grote verschuivingen zijn waar te nemen in het giftenpatroon van de leden van de kerk; collecte-opbrengsten dalen, maar de omvang van online giften stijgt sterk. Ook kwam in november de begroting van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland 2022 aan de orde en sprak het Besturenoverleg over de wijze waarop kerkenraden en

classicale vergaderingen hun mening kunnen geven over kerkordewijzigingen (het considereren); de communicatie met kerkenraden en classicale vergaderingen hierover is voor verbetering vatbaar, zo bleek uit het gesprek.

Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)

Het bestuurslid M. van Ginkel en de algemeen directeur G.J. de Groot hadden twee maal overleg met de directeur van de SKG. Op 7 juni bespraken zij de afsluiting van de jaarrekening en op 7 december de vaststelling van de begroting. De verslaglegging van deze overleggen wordt geagendeerd en besproken in de vergaderingen van het bestuur van de dienstenorganisatie.

De tweejaarlijkse ontmoeting met het bestuur van SKG is vanwege corona een jaar uitgesteld.

Financiën

In 2021 heeft er een verbeteringslag plaatsgevonden bij de opstelling van jaarplannen en begroting. Het jaarplan en de begroting zijn dit jaar compacter opgesteld wat de leesbaarheid heeft bevorderd. Het jaarplan betrof een concretisering van het beleidskader 2021. De kaderbrief met de uitgangspunten voor de opstelling van jaarplan en begroting 2022 is vastgesteld in de bestuursvergadering van 13 september 2021. Vervolgens zijn in de vergadering van 11 oktober 2021 de jaarplannen en begrotingen van de Protestantse Kerk in Nederland en van Kerk in Actie vastgesteld.

Campusontwikkeling kantoorlocatie

De plannen tot het doorontwikkelen van het huidige kantoor aan de Joseph Haydnlaan in Utrecht tot 'campus' zijn in 2021 doorgezet. Kantoorruimte wordt met name verhuurd aan organisaties met wie inhoudelijk kan worden samengewerkt. Op deze manier is de verhuur van het beschikbare gebouw niet alleen financieel vruchtbaar, maar ook inhoudelijk. Deze benadering is ingegeven door het verlangen om betekenisvol en toekomstgericht gemeenten, andere kerkplekken en de samenleving te dienen. We verwachten tot meer innovatie en kennisdeling te komen als we nauwer gaan optrekken met andere organisaties. Er is een campusregisseur aangesteld. In de tweede helft van 2021 is toegewerkt naar een plan van aanpak voor het najaar en verder.

De campusregisseur heeft in het najaar gesprekken gevoerd met eventuele partners in het pand in Utrecht en aanpalende organisaties. Er wordt een gezamenlijke bijeenkomst gepland om een gezamenlijke start te maken rondom de opbouw van een gezamenlijke campus met daarbij horende activiteiten.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De heer Mr. Th. Hoekstra, werkzaam bij de dienstenorganisatie, is in september 2018 benoemd als functionaris gegevensbescherming (FG). Op 12 april 2021 en op 13 december 2021 heeft hij een reguliere rapportage aan het bestuur van de dienstenorganisatie gedaan. De door de functionaris gegevensbescherming genoemde actiepunten worden opgevolgd. Over deze opvolging wordt gerapporteerd in de tweemaandsrapportages. Uit de jaarrapportage 2021 blijkt dat er veel stappen zijn gezet ten aanzien van het IT-beleid. Afgezien van een ferm advies van de toezichthouder over Google Workspace hebben zich geen majeure incidenten voorgedaan.

Beleid informatiemanagement en automatisering

Het in oktober 2020 door het bestuur vastgestelde investeringsplan wordt jaarlijks besproken in de auditcommissie en in de bestuursvergadering. Er vindt een jaarlijkse monitoring plaats op de voortgang van de digitale transformatie van de dienstenorganisatie. In de bestuursvergadering van maart en van november 2021 is het informatiebeveiligingsbeleid uitgebreid besproken. Besloten is dat de teamleider Informatiemanagement &

Automatisering) jaarlijks aan het bestuur verslag zal uitbrengen van de stand van zaken, de dilemma's en de geboekte resultaten.

Corona

De impact van de coronacrisis is ook in 2021 in diverse bestuursvergaderingen gemonitord en besproken. Bij de start van de coronacrisis vorig jaar werd gedacht dat lokale gemeenten in zwaar weer zouden komen. Daarom is destijds een noodfonds opengesteld met een totaalbedrag van €5 miljoen. Omdat de impact van de coronacrisis in maart 2021 nog onduidelijk was, is besloten het noodfonds ook voor geheel 2021 open te stellen. Er is geen gebruik gemaakt van het noodfonds.

Verder is in de tweemaandsrapportages gerapporteerd over de impact van de coronacrisis op het financieel resultaat. Op deze manier hebben directie en bestuur kortcyclisch inzicht gekregen in de ontwikkelingen binnen de dienstenorganisatie t.a.v. de (overheids)maatregelen rondom corona. Eveneens is in de tweemaandsrapportage standaard het onderdeel risico-analyse met bijbehorende beheersmaatregelen opgenomen. De risicoanalyse en de scenario's m.b.t. corona hebben directie en bestuur een integraal overzicht gegeven van de impact op de dienstenorganisatie.

Doelgroepen aan de bestuurstafel

In de bestuursvergadering van januari 2021 is besloten om - zo mogelijk drie à vier keer per jaar - een doelgroep aan de bestuurstafel uit te nodigen. Vanwege de coronacrisis en het online vergaderen zijn er slechts twee momenten gerealiseerd.

- Predikanten: in het beleidskader en de uitwerking in het jaarplan 2021 is ingezet op meer begeleiding, betere ondersteuning en een betere aansluiting op de behoeften van predikanten. De predikanten hebben op 12 april 2021 hun verhaal met het bestuur gedeeld.
- Partnerorganisaties: in de bestuursvergadering van 10 mei 2021 is gesproken met een partnerorganisatie van Kerk in Actie, te weten: Church of Uganda, Teso Dioceses Planning and Development Office.

Overige zaken

- Bestuursleden waren in 2021 aanwezig bij de vergaderingen van de kleine synode en van de generale synode. De bestuursleden zijn bevoegd de leden van de generale en de kleine synode te adviseren. Adviseurs hebben spreekrecht als zij daartoe zijn uitgenodigd.
- Aangezien het huidige beleggingsbeleid per eind 2021 afliep is gedurende het jaar middels een stappenplan toegewerkt naar een nieuw beleggingsbeleid voor de periode 2022 t/m 2026. Bij terugblik op de afgelopen vijf jaar bleek het gevoerde beleid goed te zijn geweest. Het nieuwe beleggingsbeleid is daar dan ook op gestoeld met het verschil dat steviger is ingezet op impact-beleggen. Dat is duurzamer en past beter bij het beleid en de missie van de Protestantse Kerk in Nederland. Het nieuwe beleggingsbeleid "Betekenisvol beleggen" is in de kleine synodevergadering van 25 november 2021 vastgesteld.
- Het bestuur heeft in de vergadering van 11 oktober 2021 uitgebreid kennisgemaakt met de clustermanager Begeleiding & Ontwikkeling. De kennismaking met de clustermanager Ondersteuning & Beheer staat gepland in het voorjaar van 2022.
- Op 12 april 2021 heeft in verband met de reorganisatie/transitie een extra overleg met de ondernemingsraad van de dienstenorganisatie plaatsgevonden. Het reguliere jaarlijkse overleg van het bestuur van de dienstenorganisatie met de ondernemingsraad werd op 14 juni 2021 gehouden.
- In november 2021 heeft Kerk in Actie het traject tot verkrijging van een ISO-certificering succesvol doorlopen.

- In de bestuursvergadering van december 2021 is een aantal waarderingsgrondslagen vastgesteld. Te denken valt aan vermindering van het aantal bestemmingsreserves en fondsen, de waardering op materiële en immateriële vaste activa en de opbrengst uit nalatenschappen.
- In het jaar 2021 is toegewerkt naar een samenwerkingsovereenkomst met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB).
- Er is in 2021 een onderzoek gestart naar de bezoldiging van leden van de synodale vergaderingen en de classes.
- Na het besluit in 2020 rondom het beleid aangaande de quotumregeling, is in 2021 het proces in gang gezet om een analyse toe te passen en voorstellen op te stellen. In de bestuursvergadering van september 2021 is besloten tot nader onderzoek en verbreding van consultaties.
- Het sociaal jaarverslag is in de bestuursvergadering van 10 mei 2021 besproken en vastgesteld.
- Het afgevaardigde bestuurslid M. van Ginkel participeerde in de delegatie namens de kerk in het Georganiseerd Overleg Predikanten (GOP).
- De preses, ds. M.C. Batenburg, heeft een aantal bestuursvergaderingen (gedeeltelijk) bijgewoond.

Vooruitblik 2022

Deze verantwoordingsverklaring volgt op een intensief jaar van de transitie binnen de dienstenorganisatie. Een nieuw dienstverleningsmodel om toekomstgericht kerk-zijn te ondersteunen, wordt dit jaar verder uitgewerkt. Hier wordt uitgebreid de tijd voor genomen omdat er bewust voor gekozen is dit samen met classes en andere organisaties binnen en buiten de Protestantse Kerk in Nederland te doen. De dienstverlening wordt geïntegreerd aangeboden ten behoeve van een duidelijk samenhangend dienstenaanbod. Het vraagt veel van de organisatie om deze vernieuwende manier van werken eigen te maken. In 2022 wordt veel aandacht besteed aan het begeleiden van teams die deze verandering dienen te bewerkstelligen.

In 2021 is veel tijd besteed aan de intensivering van samenwerking met de hieronder genoemde partnerorganisaties en classes; in 2022 worden de beoogde samenwerkingen concreter uitgewerkt.

Met de VKB wordt toegewerkt naar een herstel van vertrouwen in de samenwerking op het gebied van toerusting en training van kerkrentmeesters, dienstverlening ten behoeve van de plaatselijke geldwerving, stimulering en dienstverlening op het vlak van toekomstgericht kerkbeheer, beantwoording van vragen op het gebied van kerkbeheer, voortgaande visieontwikkeling voor dienstverlening op het gebied van kerkgebouwen. Dit alles voor plaatselijke gemeenten en kerkplekken van de Protestantse Kerk in Nederland.

Met de PThU wordt samenwerking gezocht op de velden onderwijs, onderzoek en kennistransfer.

Daarnaast zal in 2022 ook verder doorgebouwd worden aan de samenwerking met de Modalitaire Uitvoeringsorganisaties GZB, HGJB en IZB.

In 2022 wordt samen met de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk de gezamenlijke visie uitgewerkt en daarmee worden toekomstgerichte keuzes gemaakt en wordt ook het (financiële) verleden afgehandeld. Het onderzoek naar de mogelijkheden om de exploitatie van het landgoed Nieuw Hydepark te verbeteren, en de gesprekken hierover met diverse stakeholders, wordt gecontinueerd. Op grond hiervan wordt in 2022 een nadere uitwerking verwacht.

Kerk in Actie is in 2021 gestart met het aanbrengen van focus binnen de bestaande speerpunten. In 2022 wordt aandacht besteed aan het doorvertalen van deze focus richting de landenplannen; hiermee wordt er gepoogd meerjarig te plannen en begroten. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een audit rondom ISO. Verwacht wordt dat de inkomsten van Kerk in Actie in 2022 op peil kunnen blijven of zelfs iets stijgen. De voorgenomen bestedingen stijgen, vooral op het terrein van de noodhulp, hierdoor ook door de opbrengst van de Giro555 actie voor Oekraïne. Voor het opvoeren van de besteding van de in de eigen bestemmingsreserves aanwezige gelden vanaf 2022 zal een plan worden opgesteld. De stand van de reserves ultimo 2021 (overschot ten opzichte van de norm) geeft hiertoe aanleiding.

Er wordt dit jaar geïnvesteerd in het leidinggevend kader. Er wordt aandacht en begeleiding gegeven in gezamenlijk leiderschap, eenheid in verscheidenheid, bij jezelf blijven en gedeelde visie uitdragen naar de teams. De begeleiding wordt geboden door team trainingen, onder leiding van de teamleider HR.

In 2022 wordt verder gewerkt aan financiële duurzaamheid voor de komende jaren in haalbaarheidsstudies en meerjarenramingen. Waar nodig wordt bijgestuurd in formatieomvang of kosten, en in het gericht maken van keuzes in de dienstverlening ten behoeve van toekomstgericht kerk-zijn. De jaarplannen worden vertaald naar concrete doelen waarvan in de kwartaalrapportage verslag wordt gedaan. Onderdeel van deze rapportage is ook de risicoanalyse, waarin de belangrijkste risico's en de effecten van de genomen beheersmaatregelen worden gemonitord. Indien nodig worden bijsturingsmaatregelen getroffen.

Dit jaar zijn cybersecurity en informatiebeveiliging belangrijke speerpunten die we samen met onze strategische partner Hoffmann oppakken. Cybersecurity en informatiebeveiliging zijn een gedeelde taak en verantwoordelijkheid van iedereen in de organisatie, waarbij een duidelijk informatiebeveiligingsbeleid wordt onderhouden, uitgevoerd en geauditeerd. Informatiebeveiliging heeft betrekking op beschikbaarheid en continuïteit, exclusiviteit en vertrouwelijkheid, en integriteit en betrouwbaarheid. Een belangrijk onderdeel is training van alle medewerkers om bewust gedrag te bevorderen.

In 2022 zal het nieuwe beleggingsbeleid, dat op 26 november 2021 door de kleine synode is vastgesteld, worden ingevoerd. Daarbij zal een uitvoeringsstructuur worden onderzocht die mede toegankelijk is voor andere aan de Protestantse Kerk in Nederland verbonden partijen, waaronder plaatselijke gemeenten. Het doel blijft om met de beleggingsopbrengsten bij te dragen aan de doelstellingen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het nieuwe beleggingsbeleid is erop gericht om de beleggingsportefeuille een nog duurzamer profiel te geven.

2.3 Begroting 2022

In de vergadering van de kleine synode van 26 november 2021 werd de begroting 2022 van de Protestantse Kerk in Nederland (VA 21-11) vastgesteld. De vastgestelde begroting voor 2022 is onderstaand verkort weergegeven:

Baten (x € 1.000)	Begroting		Rekening		Begroting	
	2022	%	2021	%	2021	%
Baten van particulieren	26.500	49%	24.707	48%	26.075	49%
Baten van verplichte bijdragen gemeenten	16.256	30%	16.703	32%	16.263	31%
Baten van andere organisaties zonder winststreven	2.550	5%	2.570	5%	2.320	4%
Baten van subsidies van overheden	0	0%	167	0%	0	0%
Totaal geworven baten	45.306	84%	44.147	85%	44.658	85%
Baten uit dienstverlening	8.283	15%	7.077	14%	7.295	14%
Overige baten	375	1%	636	1%	838	2%
Totaal baten	53.964	100%	51.860	100%	52.791	100%

Lasten (x € 1.000)	Begroting		Rekening		Begroting	
	2022	%	2021	%	2021	%
Besteed aan doelstellingen	53.740	83%	49.968	83%	54.154	84%
Wervingskosten	2.869	4%	2.837	5%	2.803	4%
Kosten beheer en administratie	8.492	13%	7.632	13%	7.255	11%
Totaal lasten	65.101	100%	60.437	100%	64.212	100%
Saldo voor financiële baten en lasten	-11.137		-8.577		-11.421	
Saldo financiële baten en lasten	2.146		9.861		2.146	
Saldo van baten en lasten	-8.991		1.284		-9.275	

Resultaatverdeling (x € 1000)	Begroting	Rekening	Begroting
	2022	2021	2021
Continuïteitsreserve	-723	-1.789	-1.817
Bestemmingsreserves	-8.193	4.166	-7.333
Bestemmingsfondsen	-75	-1.093	-125
Totaal reserves en fondsen	-8.991	1.284	-9.275

2.4 Vrijwilligers, Personeel en Organisatie

2.4.1 Vrijwilligers

Betrokken vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor onze samenleving, voor kerkelijke gemeenten en ook voor ons als dienstenorganisatie. We zijn blij dat ook in 2021 weer vele vrijwilligers actief zijn geweest op diverse fronten. Er zijn vrijwilligers die zitting hebben in werkgroepen en van daaruit structurele taken uitvoeren en er zijn tientallen mensen die een ad hoc bijdrage leveren bij bijvoorbeeld evenementen.

In de dienstorganisatie zijn vrijwilligers werkzaam zijn op basis van een overeenkomst. Veel vrijwilligers zijn al meerdere jaren actief en zijn wekelijks een afgesproken aantal uren aan het werk. In 2021 waren er gemiddeld 52 vrijwilligers werkzaam met een vrijwilligersovereenkomst, verdeeld over de volgende teams.

Aantal vrijwilligers	Jaar 2021	Jaar 2020	Jaar 2019
Bovenlokaal kerk-zijn	2		
Communicatie en events	1		
Fondsenwerving	1		
Lokaal kerk-zijn	22		
Vitale roeping	1		
Facilitaire zaken	1		
Finance & Control	1		
HR en traktementen	3		
Institutionele ondersteuning	18		
Overige	2		
Totaal	52	49	44

2.4.2 Personeelsformatie

Onderstaand is de totale formatie opgenomen, gesplitst in een basisformatie van de dienstenorganisatie en in een formatie vanwege bijzondere aanstellingen.

Totale personeelsformatie (in fte's)	Rek. 2021	Begr. 2021	Rek. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018
Basisformatie dienstenorganisatie	195,1	203,3	204,1	198,0	193,4
Formatie bijzondere aanstellingen	53,3	45,0	42,6	40,3	36,2
Totale personeelsformatie*	248,4	248,3	246,8	238,2	229,6

* Dit betreft de totale formatie inclusief de formatie van de mobiliteitspool.

Basisformatie dienstenorganisatie

Voor de basisformatie geldt dat de gemiddelde bezetting in 2021 in totaal 8,2 fte lager is dan de begrote formatie.

Basisformatie dienstenorganisatie <i>(in fte's)</i>	Rek. 2021	Begr. 2021	Rek. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018
Directie en secretariaat	3,9	3,2			
Transitie	7,5				
<i>Subtotaal:</i>	<i>11,4</i>	<i>3,2</i>			
<i>Begeleiding en ontwikkeling:</i>					
Algemeen	1,5	1,5			
Vitale roeping	6,2	8,2			
Lokaal kerk zijn	15,8	19,8			
Begeleiding en training	11,6	10,5			
Bovenlokaal kerk zijn	4,0	4,2			
Zending en diaconaat	23,1	27,3			
Communicatie en events	17,4	18,5			
Fondsenwerving	13,0	13,7			
Innovatie	1,9	0,0			
<i>Subtotaal:</i>	<i>94,4</i>	<i>103,8</i>			
<i>Ondersteuning en beheer</i>					
Algemeen	3,0	3,0			
HR en traktementen	6,8	8,8			
Finance & Control	12,4	13,5			
Informatiemanagement en automatisering	4,2	5,8			
Facilitaire Zaken	12,3	11,3			
Institutionele ondersteuning	38,3	41,0			
Contactcentrum	12,5	13,0			
<i>Subtotaal:</i>	<i>89,3</i>	<i>96,3</i>			
Basisformatie dienstenorganisatie	195,1	203,3	204,1	198,0	193,4

De daadwerkelijke transitie van de organisatie heeft per 1 juni 2021 plaatsgevonden, de vergelijkende cijfers over 2018 t/m 2020 zijn daarom naar onderdeel niet weergegeven. De berekende gemiddelden per cluster en team zijn gebaseerd op de periode juni tot en met december 2021. Niet geplaatste medewerkers zijn meegenomen in de regel 'Transitie' voor het deel van het jaar dat zij werkzaam zijn geweest binnen de Dienstenorganisatie (7,5 fte), tot aan de uit dienst datum of de datum van vrijstelling van arbeid uit de vaststellingsovereenkomst.

Formatie 'bijzondere aanstellingen'

De formatie 'bijzondere aanstellingen' bestaat uit de bijzondere en/of tijdelijke aanstellingen, die door de plaatselijke gemeenten worden gefinancierd of die tijdelijk uit specifieke middelen worden betaald. Gezien het feit dat de rechtspositionele verplichtingen worden aangegaan door de dienstenorganisatie, worden deze aanstellingen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

Formatie bijzondere aanstellingen <i>(in fte's)</i>	Rek. 2021	Begr. 2021	Rek. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018
<i>Mobiliteitspool</i>					
Interim predikanten	8,4	8,5	9,5	9,0	8,1
Beginnende predikanten	7,2	4,0	10,0	10,8	13,7
Ambulant Predikanten	23,5	18,0	11,0	10,0	4,5
Categoriale Pastores	8,5	8,0	6,6	5,6	7,9
Pioniers/ missionaire werkers	2,6	3,0	2,5	1,9	2,0
Kerkelijk werkers	3,1	3,5	2,0	1,0	
Overige			1,0	2,0	
Totaal formatie bijzondere aanstellingen	53,3	45,0	42,6	40,3	36,2

2.4.3 Personeelskosten

De totale personeelskosten over 2021 gedeeld door de gemiddelde formatie is als volgt:

Personeelskosten per fte	Rek. 2021	Begr. 2021	Rek. 2020	Rek. 2019	Rek. 2018
Personeelskosten (x € 1.000)	19.164	20.203	18.569	16.872	15.947
Bezetting in fte *	248,4	248,3	246,8	238,2	229,6
Personeelskosten per fte (x € 1)	77.153	81.370	75.247	70.820	69.459
Percentages					
- ten opzichte van begroting	-5,2%				
- ten opzichte van de rekening jaar - 1	2,5%	8,1%	8,3%	2,0%	nvt

Analyse

Voor de analyse van de personeelskosten kan het best worden gekeken naar de gemiddelde personeelskosten. De realisatie over 2021 vergeleken met de begroting 2021 en de rekening 2020 laat respectievelijk een daling zien van 5,2% en een stijging van 2,5%.

Vergelijking met de begroting 2021

De vergelijking met de begroting 2021 levert een vertekend beeld op. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2021 werd nog volop gewerkt aan de te transformeren organisatie en was het plaatsingsproces van medewerkers nog niet gestart. In veel gevallen is bij de berekening van de personeelskosten de maximum trede van de schaal aangehouden waarop de desbetreffende functies waren ingeschaald. Dit verklaard grotendeels waarom nu een daling ten opzichte van de begroting te zien is.

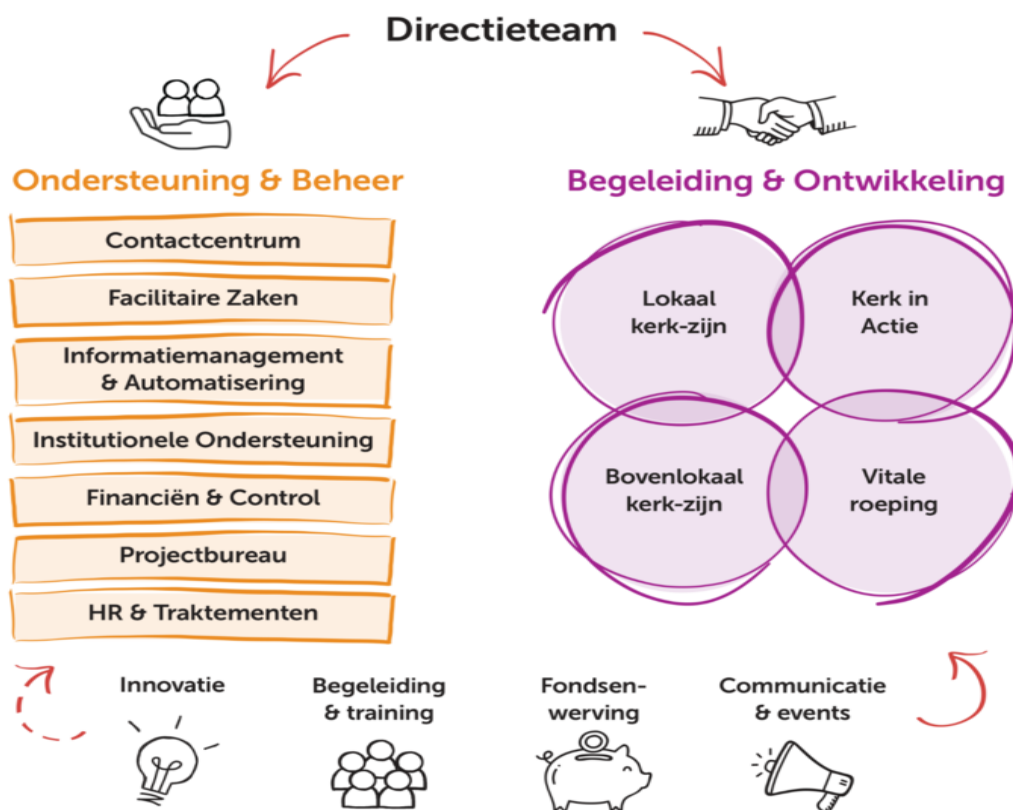
Vergelijking met de rekening 2020

De stijging van 2,5% is het gevolg van enerzijds de CAO afspraken en anderzijds de stijging van de pensioenpremie van het PFZW. In de CAO is een verhoging van het bruto salaris van 2% per 1 juli 2021 overeengekomen, hetgeen dus een effect van 1% op jaarbasis heeft. Verder is een eenmalige uitkering van € 300 per fte afgesproken, hetgeen een stijging van ongeveer 0,4% met zich meebrengt. Tenslotte is het totaal aan het PFZW af te dragen premiepercentage gestegen met 1,5 procentpunt, waarvan het werkgeversgedeelte een effect op de kosten kent van ruim 1%.

2.4.4 Organogram

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk heeft de volgende structuur:

Organisatiestructuur dienstenorganisatie

2.5 Risicobeheer

2.5.1 Algemeen

Risicobeheer betekent het in kaart brengen van de risico's voor de organisatie, het maken van een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een risico zich in de praktijk zal voordoen, en de impact die dat voorval op de organisatie zal hebben. Vanuit deze inschattingen worden maatregelen bepaald gericht op het beheer van de gesignaleerde risico's.

Hierbij is het volgende onderscheid aangebracht.

- reputatierisico's
- financiële risico's
- operationele risico's.

2.5.2 Dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland

De dienstenorganisatie is niet alleen in Nederland actief, maar wereldwijd. Daarnaast zijn zeer veel vrijwilligers en medewerkers betrokken bij de uitvoering van het werk. De aard van de risico's heeft derhalve een breder spectrum dan alleen het werk in de dienstenorganisatie.

In 2019 en 2020 zijn op clusterniveau en DO niveau risico workshops georganiseerd. In deze sessies zijn de belangrijkste risico's geïdentificeerd en zijn beheersmaatregelen geformuleerd om deze risico's te mitigeren. In 2020 en 2021 is in de 2-maandsrapportage gerapporteerd over de voortgang en de effectiviteit van de beheersmaatregelen.

Begin 2022 is er voor alle leidinggevenden een introductiesessie geweest waarin de belangrijkste aspecten van risicomanagement centraal stonden. In 2022 worden opnieuw workshops georganiseerd om de belangrijkste risico's in kaart te brengen en concrete beheersmaatregelen te formuleren op de belangrijkste risicogebieden. Over de voortgang en effectiviteit van de beheersmaatregelen zal worden gerapporteerd in de kwartaalrapportage.

Reputatierisico's

De dienstenorganisatie streeft naar een transparante en open communicatie met alle belanghebbenden. Dit is van groot belang voor de wijze waarop belanghebbenden het werk ervaren. Kerk in Actie heeft via verschillende media per doelgroep een passende aanpak. De organisatie is voortdurend alert op interne en externe invloeden.

Reputatierisico's als gevolg van synodale uitspraken en besluiten worden niet benoemd in dit verslag. Deze komen - indien van toepassing - aan de orde in de rapportage van het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland aan de synode.

Financiële risico's

De bekende en kwantificeerbare financiële risico's zijn in de jaarrekening vermeld onder 'de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen' (*zie einde toelichting op de balans*).

Operationele risico's

Operationele risico's zijn risico's als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

Veiligheidsbeleid

Werknemers die reizen en werken in het buitenland lopen risico. Te denken valt aan tropische ziektes, beroving, diefstal of zelfs ontvoering. Ook kan er sprake zijn van gewelddadige acties met een religieuze of politieke achtergrond. Daarom is er een eigen veiligheidsbeleid waarin uitgangspunten, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot veiligheid zijn vastgelegd. Dit beleid, dat vooral betrekking heeft op het buitenland werk van Kerk in Actie, is begin 2020 opnieuw geactualiseerd en vastgesteld door het MT van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland.

Daarnaast zijn er veiligheidsplannen voor alle landen waar partners van Kerk in Actie actief zijn. Deze veiligheidsplannen beschrijven de aanwezige veiligheidsrisico's met relevante veiligheidsmaatregelen ter voorkoming van risico's. Alle reizende medewerkers van Kerk in Actie zijn verplicht om voorafgaande aan een reis een veiligheidstraining te volgen en die deskundigheid vervolgens ook op peil te houden.

Heeft zich tijdens een reis of uitzending een incident voorgedaan waar een medewerker mogelijk een trauma aan overgehouden heeft, dan kan de betreffende medewerker dat melden en bespreken tijdens een debriefing gesprek. In dat geval is professionele begeleiding mogelijk. Kerk in Actie werkt met een veiligheidsadviseur. Daarnaast heeft Kerk in Actie een intern werkend Crisis Management Team (CMT) dat optreedt wanneer de algemene veiligheidssituatie in een regio, gebied of land daarom vraagt en in geval van calamiteiten en incidenten. Het CMT bestaat uit de manager en twee noodhulp collega's met ervaring op veiligheidsbeleid.

Gedragcodes Kerk in Actie als onderdeel van preventie

Omdat medewerkers ook uitvoering geven aan het vormgeven van een integere organisatie heeft Kerk in Actie zich aangesloten bij een aantal internationaal erkende gedragscodes zoals de [Act Alliance Code of Conduct Policy](#) en [The Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGO's in Disaster Relief](#).

Alle medewerkers worden geacht zich hieraan te houden als zij voor Kerk in Actie werken, op dienstreis zijn of als uitgezonden medewerker verblijven in een gastland. Medewerkers van Kerk in Actie tekenen bij aanstelling deze codes.

De genoemde codes zijn c.q. worden onderdeel van de contracten met Kerk in Actie partners en daarmee voor deze partnerorganisaties relevant. Zo nemen wij stappen om verdere invulling te geven aan onze ketenverantwoordelijkheid.

Internationaal betalingsverkeer

In toenemende mate zijn risico's in het internationale betalingsverkeer zichtbaar vanwege aan banken opgelegde maatregelen in het kader van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en/of vanwege lokale wetgeving ten opzichte van Ngo's en kerken. Daarnaast heeft de EU sancties opgelegd aan verschillende landen in de wereld. Deze sancties hebben tot gevolg dat financiële transacties met bepaalde landen niet of bijna niet mogelijk zijn. Dit heeft ook in 2021 geleid tot problemen in het tijdig ter plekke krijgen van toegezegde gelden en daarmee tot problemen bij de realisatie van project- en programmadoelstellingen.

IT omgeving

In 2019 is een risico inventarisatie gehouden m.b.t. het onderwerp Cybersecurity. Hierbij zijn o.m. de risico's op datalekken en ongeautoriseerde toegang tot onze systemen in kaart gebracht. Vervolgens zijn hierop beheersmaatregelen in gang gezet die hebben geleid tot o.a. een herindeling van de Google mappenstructuur en de beveiliging hiervan, extra authenticatie stappen bij het inloggen in onze systemen en het aanscherpen van het beleid inzake het delen van documenten. Cybersecurity vraagt blijvende aandacht en vandaar dat ook in 2021 de monitoring op en verbetering van de beveiliging van onze IT systemen hoge prioriteit heeft gehad.

Bedrijfshulpverlening

Bij het landelijk dienstencentrum is een team van bedrijfshulpverleners aanwezig dat dagelijks klaar staat om op te treden in noodsituaties. Om de paraatheid en kennis van de bedrijfshulpverleners actueel te houden, volgen de teamleden frequent de opleidingen met betrekking tot ontruiming, eerste hulp, reanimatie en brandpreventie. Door de bedrijfshulpverlening worden ontruimingsoefeningen uitgevoerd op de locatie van de dienstenorganisatie in Utrecht. Ontruimingsoefeningen worden geëvalueerd en kunnen leiden tot acties op de geconstateerde aandachtspunten.

2.6 Duurzaamheid

Bijbelse opdracht

Onze aandacht voor duurzaamheid heeft alles te maken met de Bijbelse opdracht om zorgvuldig om te gaan met de schepping. Dat wat wij ontvangen willen we zorgvuldig beheren en overdragen aan toekomstige generaties. Als goede rentmeesters willen we verantwoordelijk omgaan met de medemens, de aarde en de schepping als geheel.

Duurzaamheid in de programma's

In het huidige beleidskader voor de dienstenorganisatie geldt duurzaamheid als één van de kernwaarden. Daarmee wordt bedoeld dat mensen, middelen en vermogen zo worden ingezet dat ze ten goede komen aan kerk en wereld. Voor het werk van Kerk in Actie is de intentie uitgesproken om duurzaamheid te maken tot een toetssteen voor al het werk. Meer specifiek is er voor gekozen om duurzaamheid in de betekenis van 'zorg voor de schepping' te intensiveren. Kerk in Actie binnenland is één van de dragende partners van

GroeneKerken. GroeneKerken biedt kerken een netwerk, handvatten voor verduurzaming en inspiratie. Voor 2022 wordt gewerkt aan verbreding en verdieping van de impact.

In het najaar van 2021 is voor Kerk in Actie binnenland een vacature geformuleerd voor een medewerker kennisplatform voor het thema 'duurzaamheid'. De aan te stellen medewerker wordt voor 50% van de werktijd verbonden aan GroeneKerken, voor de overige werktijd aan het kennisplatform. Opdracht luidt theologische en strategische doordenking van duurzaamheid te verbinden met het kerkelijk perspectief en maatschappelijke impact. Van de medewerker wordt ten derde meedenken verwacht in verdere verduurzaming van de dienstenorganisatie. De sollicitatieprocedure is in 2021 afgerond en met ingang van 1 januari 2022 is de vacature vervuld. De theologische en strategische doordenking vindt plaats in samenwerking met zowel externe partners, zoals onder meer Micha, de Laudato Si Alliantie, A Rocha, Tear, de Maatschappij van Welstand en de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer, als met de bestaande programmalijnen in de hele breedte van de dienstenorganisatie.

Voor Kerk in Actie buitenland is duurzaamheid een gespreksonderwerp in het gesprek met partners. In diverse landen (bijvoorbeeld Oeganda, Kenia en Ethiopië, India, Indonesië) zijn projecten expliciet gericht op klimaatadaptatie, tegengaan van opwarming van de aarde en eco-theologie. Met Indonesië vindt bijvoorbeeld uitwisseling plaats rond 'Green Churches and Mosques'.

Duurzaamheid in onze bedrijfsvoering

De aandacht voor duurzaamheid is in onze bedrijfsvoering ingebed.

In 2021 is de afdeling inkoop opgericht, met deze afdeling monitoren we structureel bij alle aankopen die we doen of deze aan onze kernwaarden, waaronder duurzaamheid voldoen.

Ons pand in Utrecht moet per 1-1-2023 aan energielabel C voldoen. Er is een offerte aangevraagd om onze spouwmuren te isoleren. We onderzoeken ook alvast de mogelijkheden om versneld naar energielabel A te gaan.

Duurzaamheid in ons beleggingsbeleid

Voor het gevoerde beleggingsbeleid in 2021 wordt verwezen naar de paragraaf 'Duurzaamheid en beleggingen'.

2.7 Financiën

2.7.1 Kerncijfers balans

Kerncijfers balans <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
(Im-)Materiële vaste activa	13.660	15.130
Financiële vaste activa	8.278	8.490
Vlottende activa	82.345	74.593
Liquide middelen	25.903	39.825
Balanstotaal (gefinancierd door)	130.187	138.038
<i>Eigen vermogen</i>		
Continuïteitsreserve	16.352	18.141
Bestemmingsreserves	88.838	84.672
Bestemmingsfondsen	12.336	13.428
<i>Vreemd vermogen</i>		
Lang vreemd vermogen	5.044	4.591
Vlottende passiva	7.617	17.205

Toelichting op de balans per 31 december 2021

De daling van de immateriële en materiële vaste activa is het gevolg van de investeringen in installaties (€ 202k), inventaris (€ 80k) en computerapparatuur (€ 319k) onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen op deze activa en de afschrijving op de software.

De aflossingen op de leningen veroorzaken een daling van de financiële vaste activa.

De vlottende activa zijn gedaald door een afname van de liquide middelen, vooral als gevolg van de restitutie van de inleg in Oikocredit aan de plaatselijke gemeenten.

Het totale eigen vermogen steeg met € 1.284k. Binnen het eigen vermogen is de continuïteitsreserve met € 1.789k afgenomen. Het operationeel resultaat van de clusters bedroeg € 654k negatief hetgeen nagenoeg gelijk is aan het begrote resultaat. Voor kosten in verband met de transitie werd een bedrag van € 2.286k (begroot € 2.124k) verantwoord ten laste van de continuïteitsreserve. De stand van de reserve mobiliteit en transitie is hiermee tevens op het gewenste niveau gebracht.

De bestemmingsreserves namen toe met € 4.166k ten opzichte van een begrote onttrekking van € 7.333k. Dit wordt vooral veroorzaakt door de toename van de reserve waardering beleggingen met € 7.502k als gevolg van een toename van het ongerealiseerd koersresultaat. Verder is er minder onttrokken van de reserves van Kerk in Actie (€ 1.442k) en de steunverleningsreserves (€ 1.017k). De bestemmingsfondsen namen af met € 1.093k, hetgeen hoofdzakelijk het gevolg is van de bestedingen het kader van de noodhulp acties voor Beiroet en Sulawesi.

Het lang vreemd vermogen steeg met € 453k door een toename van voorzieningen met € 112k en de verplichtingen steunverlening aan gemeenten met € 341k. De vlottende passiva daalden met bijna € 9,6 mln., hetgeen geheel is toe te schrijven aan de de eerder genoemde restitutie van de inleg Oikocredit aan de plaatselijke gemeenten.

Normering continuïteitsreserve

De bufferfunctie (weerstandsvermogen, conjuncturele reserve) van het eigen vermogen houdt in het vormen van reserves ter waarborging van de continuïteit, opvang van fluctuaties in de exploitatie (egalisatie functie) en opvang van algemene bedrijfsrisico's.

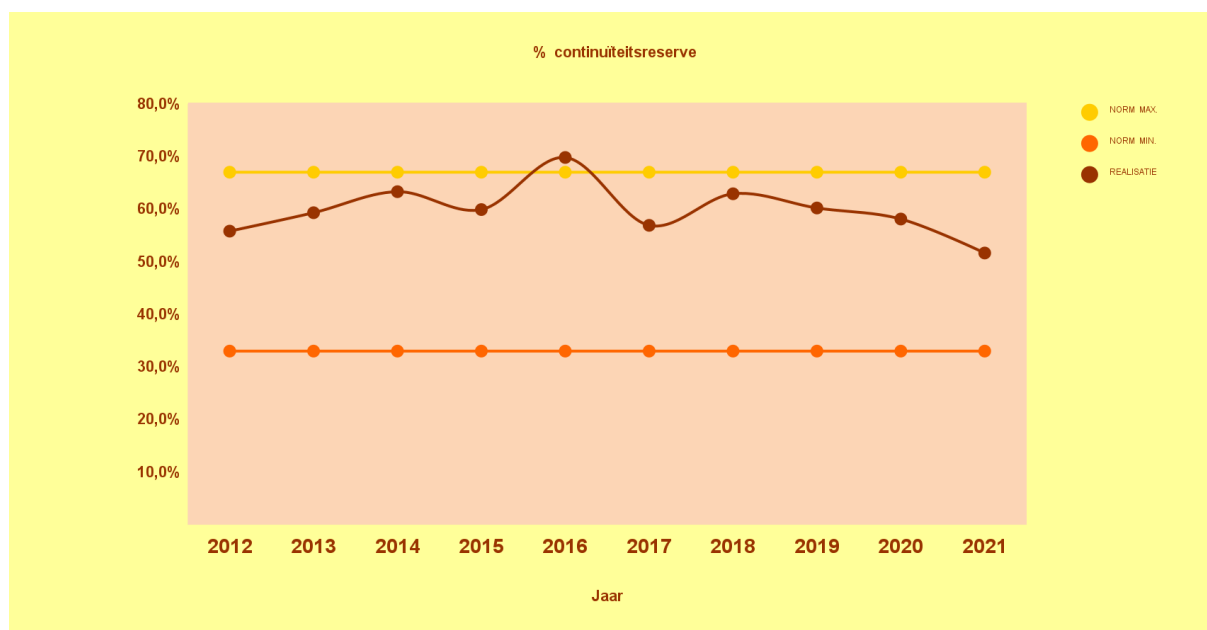
De in de jaarrekening te hanteren norm (toetsgrootte) is gesteld op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar van:

- een jaarlast van de personele verplichtingen incl. overige personele kosten;
- een jaarlast voor apparaatskosten (huisvesting, kantoor- en overige bureaunkosten);
- een opslag van € 4 mln. conform de gehouden risicometing/weging.

De bandbreedte of de hoogte van deze reserve blijft gehandhaafd op minimaal 33% en maximaal 67%.

Door de onttrekking van het resultaat 2021 van € 1.789k aan de continuïteitsreserve komt het percentage voor deze reserve overeenkomstig de normering ultimo 2021 uit op 51,2%.

Het normpercentage ultimo 2021 is berekend door de hoogte van de continuïteitsreserve ultimo 2021 ad € 16.352k uit te drukken in een percentage van de toetsgrootte ad € 31.595k. De grafische weergave van de continuïteitsreserve in relatie tot de gestelde norm ziet er als volgt uit:

2.7.2 Kerncijfers baten en lasten

Kerncijfers staat van baten en lasten	Rekening	Rekening
(x € 1.000)	2021	2020
Baten van particulieren	24.707	26.069
Verplichte bijdragen van gemeenten	16.703	16.959
Overige inkomsten	10.450	11.528
Totaal baten excl. financiële baten en lasten	51.860	54.556
Saldo financiële baten en lasten	9.861	3.328
Totaal baten incl. financiële baten en lasten	61.721	57.884
Programma's Kerk in Actie	23.892	22.988
Programma's overig	26.076	27.075
Werving baten	2.837	3.167
Beheer en Administratie	7.632	4.644
Bijdragen naar resp. uit bestemmingsreserves en - fondsen	3.073	-140
Resultaat ten gunste van continuïteitsreserve	-1.789	150

Toelichting bij de kerncijfers

Baten

De totale opbrengsten uit baten van particulieren (vrijwillige geldwerving) in het boekjaar 2021 daalden ten opzichte van 2020 met € 1.362k. Dit is te herleiden naar hogere inkomsten voor Kerk in Actie (€ 437k) en overige programma's (€ 250k). De opbrengsten uit nalatenschappen zijn € 2.050k lager, hetgeen het gevolg is van een aangepaste methodiek van waardering van deze opbrengsten. In dit verslagjaar heeft dit een negatief effect van € 1.811k tot gevolg gehad. Voor de totale opbrengst per nalatenschap heeft dit geen gevolgen.

De verplichte bijdragen van gemeenten daalden ten opzichte van 2020 met € 256k vanwege de inkomstenontwikkeling van de plaatselijke gemeenten en door vermindering van het aantal leden. Dit zijn de twee componenten waaraan de quotumheffing is gerelateerd.

De overige inkomsten daalden in 2021 met € 1.078k. De incidentele opbrengsten uit noodhulpacties via de SHO waren in 2020 € 643k hoger dan dit jaar, en dit geldt ook voor de bijdragen van overige instellingen (€ 193k). Verder zijn in 2020 een aantal incidentele baten gerealiseerd die mede het verschil verklaren. Door het gunstige beursklimaat in 2021 is het saldo financiële baten en lasten significant hoger dan in 2020.

Lasten

De bestedingen in 2021 aan programma's voor Kerk in Actie stegen met € 904k ten opzichte van 2020. Dit is vooral het gevolg van hogere subsidies en bijdragen aan noodhulp projecten. De bestedingen aan programma's voor het overige kerkenwerk daalden daarentegen met € 999k door lagere activiteitskosten. De kosten beheer en administratie stegen significant. Ten opzichte van 2020 worden nu ook de kosten directie en HR hieronder meegenomen. Verder zijn voor informatisering en automatisering hogere uitgaven gedaan, mede in het kader van de problematiek rondom cybersecurity.

2.7.3 Quotum

Quotisiatieregelingen en de daarbij behorende uitvoeringsregeling

Vanaf het jaar 2004 zijn de uniforme quotisiatieregelingen van kracht met betrekking tot de verplichte heffingen voor het kerkrentmeesterlijk en diaconaal quotum, alsmede voor de afdracht aan de solidariteitskas.

Voor 2021 werden de heffingspercentages en ledengelden vastgesteld op hetzelfde niveau als 2020, namelijk voor het kerkrentmeesterlijk quotum 4,35% over de belaste inkomsten van een gemeente. Voor het diaconaal quotum 5,70% over de belaste inkomsten van een diaconie, verhoogd met € 1,35 per belijdend lid met als peildatum 1 januari 2020. De solidariteitskasheffing bleef ongewijzigd op € 5,- per belijdend lid ook met als peildatum 1 januari 2020.

Opbrengsten verplichte heffingen 2021

De opbrengsten uit de verplichte heffingen over 2021 bedragen:

Opbrengsten verplichte heffingen (x € 1.000)	Rekening	Afwijking	Rekening	Begroting
	2021	t.o.v. 2020	2020	2021
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.755	-108	10.863	10.345
Diaconaal quotum	2.542	-50	2.592	2.500
Solidariteitskas	13.297	-158	13.455	12.845
	3.406	-98	3.504	3.419
Totaal opbrengsten verplichte heffingen	16.703	-256	16.959	16.263

De inkomsten uit verplichte heffingen in 2021 daalden in vergelijking met de rekening 2020 met een bedrag van € 250k of wel met 1,5%. De belangrijkste oorzaak van deze verminderde opbrengst is de lagere belaste inkomsten van gemeenten bij gelijkblijvende heffingspercentages en ledengelden.

Tijdens de opstelling van de begroting 2021 was de verwachting, mede gezien de impact van de corona maatregelen, dat de daling van de opbrengsten in het betreffende heffingsjaar groter zou zijn. Gebleken is echter dat hiervan geen sprake is geweest en dat de daling van de opbrengsten vergelijkbaar is met de trend in de afgelopen jaren. Daarbij speelt een belangrijke rol dat de basisgegevens voor de vaststelling van het quotum 2021 het boekjaar 2019 betreft, een pre-corona jaar nog.

Tevens wordt opgemerkt dat in enig jaar een meeropbrengst wordt verkregen doordat bij de vaststelling van de heffingsfactoren geen rekening wordt gehouden met de zogenaamde opslagregeling wegens het ontbreken van plaatselijke basisgegevens. Deze meeropbrengst wordt echter tijdens het lopende boekjaar ook weer deels teniet gedaan door herziene (lagere) aanslagen.

Quotumdebiteuren

Het nog te ontvangen quotumbedrag ultimo 2021 bedraagt € 95k (2020 € 91k) en is in de balans opgenomen onder de 'Vorderingen' onder aftrek van de voorziening voor dubieuze quotumdebiteuren van € 13k (2020 € 19k), zodat per saldo aan vorderingen een bedrag resteert van € 82k (2020 € 72k). Dit is slechts 0,49% (2020 0,42%) van de jaarlijkse afdracht aan verplichte heffingen, zodat gesteld mag worden dat de plaatselijke gemeenten uitstekend aan de betalingsverplichtingen voldoen.

Per 1 maart 2022 is van de totale quotumvordering per 31 december 2021 van € 95k alweer een bedrag ontvangen ter grootte van € 54k ofwel ca. 57%.

2.7.4 Duurzaamheid en beleggingen

Beleggingsbeleid

De Protestantse Kerk in Nederland voert een duurzaam beleggingsbeleid. In de afgelopen jaren is dat beleid steeds verder aangescherpt.

Er wordt alleen belegd in aandelen van bedrijven die voorkomen op de MSCI Sustainability Index of de Dow Jones Sustainability Index. Verder wordt er alleen belegd in bedrijven die binnen hun sector behoren tot het meest duurzame segment. Bepaalde sectoren zijn geheel uitgesloten van belegging, waaronder ook de winning van fossiele brandstoffen.

Ook wordt gebruik gemaakt van *engagement* als duurzaam beleggingsinstrument. Dit houdt in dat contact wordt onderhouden met het bestuur van bepaalde ondernemingen waarin wordt belegd. De Protestantse Kerk in Nederland doet dit indirect via haar lidmaatschap van de oecumenische vereniging De Nieuwe Beurskoers. Doel van de vereniging is om als actieve aandeelhouder bedrijven te bewegen tot een grotere mate van maatschappelijk verantwoord ondernemen. In het afgelopen jaar lag de focus daarbij op mensenrechten in internationale voedingsmiddelen-ketens. Wageningen Economic Research van de Wageningen Universiteit heeft in opdracht van De Nieuwe Beurskoers onderzoek uitgevoerd naar het beleid op dit terrein van onder meer Unilever en Ahold Delhaize. De uitkomsten hiervan zijn met de betreffende ondernemingen besproken, waarbij is gepleit voor meer transparantie over concrete acties om mensenrechten te waarborgen.

Beleggingsbeleid is ook een vast agendapunt van het jaarlijkse bestuurlijk overleg tussen de Protestantse Kerk in Nederland en pensioenfonds PFZW. Het pensioenfonds heeft de afgelopen jaren haar beleggingsbeleid significant verduurzaamd. Wel blijft PFZW, anders dan het ABP, beleggen in fossiele energiebedrijven. Zij gebruikt haar invloed om deze bedrijven aan te sporen tot een snellere energietransitie. In februari 2022 heeft PFZW aangekondigd haar beleggingsbeleid op dit punt aan te scherpen en alleen nog te beleggen in bedrijven die zich binden aan het klimaatakkoord van Parijs. Deze aanscherping wordt door de Protestantse Kerk in Nederland gezien als een belangrijke nieuwe stap.

Op 26 november 2021 is door de Kleine Synode de nota Betekenisvol Beleggen aangenomen, het nieuwe vijfjarige beleggingsbeleid. Het beleid gaat verder op de reeds lang ingeslagen weg van duurzaam beleggen en zal meer ruimte bieden voor impact-beleggen. Ook wordt meer ingezet op het eerder genoemde *engagement*-instrument.

Uitvoering beleggingsbeleid

De uitvoering van het beleggingsbeleid is in handen gegeven van twee banken, ING en ABN AMRO. Deze banken beheren ieder twee portefeuilles, waarvan één met een kortere en één met een langere horizon. De portefeuilles bestaan uit een evenwichtige mix van aandelen en obligaties.

In het beheer van de relatie met de twee banken wordt de Protestantse Kerk in Nederland bijgestaan door een beleggingsadviesraad. Hierin hebben drie externe deskundigen zitting die hun expertise vrijwillig inbrengen en van grote waarde zijn bij het monitoren van de portefeuilles op duurzaamheid en financiële prestaties.

Naast de beleggingen op de beurs, houdt de Protestantse Kerk in Nederland een beperkte portefeuille aan van beleggingen in eigen beheer. Dit gaat om zogenaamde *social impact* investeringen, waaronder aandelen in Oikocredit en obligaties van het Leger des Heils. Met

dit type investeringen kan de Protestantse Kerk in Nederland extra kleur geven aan haar signatuur als belegger.

Beleggingsresultaten

De gewogen langjarige rendementsdoelstelling van beide mandaten is ca. 3,4% per jaar. Sinds de start van de bank-mandaten (medio 2018) bedraagt het gemiddeld periode-rendement 9,75% per jaareinde 2021.

Over 2021 werd een rendement van ruim 15% behaald. De hoge beursrendementen werden veroorzaakt door de blijvend (extreem) lage rente, goede bedrijfscijfers in bepaalde sectoren en het optimisme over het post-Corona economisch herstel. Hoewel er genoeg zorgen waren (inflatie-signalen, problemen in toeleverketens, het afbouwen van steunprogramma's door de centrale banken en het mogelijk exploderen van de Chinese vastgoedbubbel) konden deze de positieve stemming op de beurzen niet drukken.

Inmiddels (maart 2022) is door de oorlog in de Oekraïne de wereld sterk veranderd en daarmee ook de situatie op de financiële markten. Op de aandelenmarkten zien we flinke bewegingen, maar ook grote verschillen. Fossiele energiebedrijven profiteren van de grote prijsstijgingen (maar daar wordt door de Protestantse Kerk in Nederland niet in belegd). Verder zijn er op de Europese beurzen grote verliezen vanwege de verwachte negatieve effecten op de Europese economie. Amerikaanse aandelen zijn sinds de inval juist gestegen, in euro's gemeten. De breed gedeelde verwachting dat de Amerikaanse economie relatief weinig last zal hebben van de gevolgen van de oorlog, is hierbij een belangrijke factor. Maar ook het sterker worden van de Amerikaanse dollar is een oorzaak. Door haar rol als wereldwijde reservemunt, wordt de dollar door beleggers gezien als een veilige haven in tijden van onrust.

2.8 Consolidatie

2.8.1 Consolidatiekring

Algemeen

De Protestantse Kerk in Nederland stelt een geconsolideerde jaarrekening op waarin zijn opgenomen de eigen financiële gegevens met die van haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de jaarrekeningen opgenomen van de in paragraaf 1.3 genoemde stichtingen en instellingen. Naast de financiële gegevens over 2021 zijn tevens de vergelijkende jaarrekeningcijfers over het boekjaar 2020 gepresenteerd.

De geconsolideerde jaarrekening geeft de (kleine) synode van de Protestantse Kerk in Nederland inzicht in het totale vermogen en resultaat van de consolidatiekring opgenomen stichtingen en instellingen.

De behandeling van de geconsolideerde jaarrekening richt zich op de hoofdlijnen van het (financieel) verloop van het vermogen van de Kerk in haar geheel en niet op gedetailleerde te verstrekken informatie over en het gehanteerde beleid ten aanzien van de instellingen in het bijzonder.

Preambule consolidatie Protestantse Kerk in Nederland

Het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft in 2007 een preambule opgesteld, met daarin de uitgangspunten inzake de consolidatie en de consolidatiekring van de Protestantse Kerk in Nederland.

Hierin heeft het bestuur uitgesproken niet de intentie te hebben om de rol van de besturen van de in de consolidatiekring opgenomen organisaties te beperken. In de visie van het bestuur en de kleine synode zijn en blijven de besturen van deze instellingen zelfstandig verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering hiervan. De kleine synode houdt toezicht en verleent décharge over het gevoerde beleid.

In dit kader vindt in deze jaarrekening geen nadere uitwerking plaats van het risicobeheer van de Protestantse Kerk in Nederland als geheel. Indien er gedurende het boekjaar materiële problemen ontstaan, dient het bestuur van de desbetreffende organisatie, deel uitmakend van de consolidatiekring, het bestuur van de dienstenorganisatie te informeren en te consulteren.

Stichtingen en instellingen

De consolidatiekring bestaat over het boekjaar 2021 uit:

Landelijke instellingen

- Protestantse Kerk in Nederland incl. Kerk in Actie (de enkelvoudige jaarrekening) *;
- Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) *;
- Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland;
- Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen (BCKP) *;
- Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk Beheer (PSDV Beheer) *;
- Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV) *;
- Protestantse Stichting Hydepark Beheer;
- Protestantse Stichting Hydepark (Exploitatie) *(onderdeel van de PSDV).

De met * aangegeven instellingen worden behandeld in de vergadering van de kleine synode d.d. 24 juni 2022.

Regionale instellingen

- Stichting Steunfonds voor het Protestantisme in het Zuiden;
- Stichting Hervormd Kerkcentrum Zeeland;

2.8.2 Risicobeheer

Dienstenorganisatie

Voor deze tekst wordt verwezen naar de betreffende paragraaf uit enkelvoudige jaarrekening.

De gelieerde instellingen dienen, indien er gedurende het boekjaar materiële problemen ontstaan of zich risico's manifesteren, het bestuur van de dienstenorganisatie te informeren en te consulteren.

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

De groei van de financiële dienstverlening en de situatie op de financiële markten vraagt om adequaat risicobeheer. Het nemen van afgewogen risico's vormt onderdeel van de bedrijfsvoering bij SKG. Om zeker te stellen dat risico's weloverwogen worden genomen

heeft SKG voor zover mogelijk de risicobeheer activiteiten in de dagelijkse bedrijfsactiviteiten en de strategische planning geïntegreerd.

Periodiek worden risico's en risicobeheersmaatregelen gezien en waar noodzakelijk worden adequate maatregelen genomen. Als financiële instelling ziet SKG zich geconfronteerd met diverse risico's. Het gaat hierbij onder andere om het kredietrisico, het renterisico, het liquiditeitsrisico en het operationele risico. Het beleid met betrekking tot de genoemde risicogroepen is behoudend en voorzichtig.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen. Dit risico heeft betrekking op verstrekte kredieten en uitgezette geldmiddelen aan kerken, kerkelijke instellingen en gemeenten. Geldmiddelen die niet op deze wijze kunnen worden uitgezet, worden belegd bij banken en obligaties. Ten aanzien van de uitgezette geldmiddelen zijn de belangrijkste principes:

- banken; alleen bij de grote Nederlandse banken die naast de beschikbare informatie van ratingbureaus continu worden gemonitord op leverage, balansgrootte en pers;
- bekendheid met de kerkelijke instelling en/of kerkelijke gemeente ter plaatse: de medewerkers dienen optimaal geïnformeerd te zijn over de aard van de kerkelijke gemeente en haar toekomstige financiële kasstromen;
- het financieringsbeleid is erop gericht dat in principe maximaal 50 procent van de waarde financierbaar is;
- de product- en juridische kennis op het gebied van financieringen dient bekend te zijn bij de medewerkers die zich bezighouden met het verstrekken van kredieten;
- het vierogenprincipe, twee bevoegde functionarissen dienen het kredietvoorstel goed te keuren;
- voor de fiattering van kredieten boven de € 250.000 is een kredietcommissie ingesteld.

Éénmaal per jaar wordt door de kredietcommissie een kredietrevisie uitgevoerd voor alle posten in de portefeuille van SKG. Na de uitbraak van het coronavirus is de frequentie opgevoerd. Hierbij wordt onder andere kritisch gekeken naar de gestelde zekerheden en wordt een inschatting gemaakt of de toekomstige kasstromen voldoende zijn voor het betalen van rente en aflossing.

Renterisico

Het renterisico omvat het risico dat de rentemarge kan fluctueren als gevolg van verandering in de marktrente. Binnen strikt geformuleerde richtlijnen wordt het renterisico beheerst. Minimaal twee maal per maand wordt het renterisico door middel van het matching overzicht bepaald en wordt zo nodig bijgestuurd.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico omvat het risico dat SKG op enig moment niet kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen. Vanwege de aanhoudende onrust op de financiële markten worden voortdurend ruime liquiditeiten aangehouden zodat SKG naar verwachting in extreme situaties minimaal één jaar aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

Integriteitsrisico

Op alle primaire processen wordt, daar waar om de verwerking van waarden of data gaat, functiescheiding toegepast. Geautomatiseerde systemen dwingen dit zoveel als mogelijk af om interne fraude, corruptie of belangenverstremgeling te voorkomen. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden persoonsgegevens beschermd tegen verlies of onwettige verwerking.

Cliëntenonderzoek

SKG toetst continue of cliënten, die zorgen voor de toevertrouwde middelen, behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland. Ten aanzien van de uitzettingen wordt getoetst of de doelstellingen van de debiteuren in overeenstemming zijn met de statuten van SKG.

Witwasrisico

SKG heeft voor de kerkelijke gemeenten geen mogelijkheden om contant geld te storten op een rekening-courant bij SKG. De collectegelden en contante giften van betreffende kerkelijke gemeenten moeten bij banken worden afgestort, waardoor de controle op contante geldstromen bij de banken ligt. Kerkelijke gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland kunnen ervoor kiezen gebruik te maken van SKG Cash. De girale geldstromen worden bij SKG gemonitord op afwijkingen van het normale betalingsverkeer.

ICT risico

De eerstelijns werkzaamheden op hard- en software worden in eigen beheer uitgevoerd. Niet-eerstelijns werkzaamheden zijn uitbesteed aan derden, de continuïteit en gegevensbescherming zijn in SLA's en overeenkomsten geborgd. De beveiliging en continuïteit van de geautomatiseerde systemen worden continue gemonitord. Om externe fraude / cybercrime te voorkomen wordt uitsluitend met veilige VPN verbindingen gewerkt. Bovendien is SKG organisatiebreed zeer alert op vormen van aanvallen van Ransomware en Phishing en APT aanvallen. Ook wordt periodiek door een externe professionele partij een penetratietest (pentest) uitgevoerd en gecheckt of de IT infrastructuur van SKG voldoende weerbaar is. Tevens wordt er ad-hoc getest indien daar indicatoren voor zijn; dat was in 2021 niet het geval.

Operationeel risico

Deze risicocategorie omvat het verlies door tekortschietende interne- en uitbestede processen, mensen en systemen of door externe gebeurtenissen. SKG beperkt de operationele risico's tot een minimum door het stimuleren van risicobewustzijn van de medewerkers en het treffen van adequate maatregelen. Speerpunten hierbij zijn een strikte functiescheiding in vastgelegde processen en een passende uitwijkmogelijkheid voor de ICT gerelateerde risico's.

Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen

De Beheercommissie heeft in 2016 haar financiële risico's onderzocht door op alle uitgaven- en inkomstenposten de risico's te inventariseren. Dit heeft geleid tot de conclusie dat er een algemene reserve voor het opvangen van risico's moet worden aangehouden van minimaal 3,4% en maximaal 5% van de jaarlijkse uitgaven. Na 2016 zijn er geen wijzigingen geweest die een herziening van dit beleid noodzakelijk maken.

Als het gaat om de 'belegging' van de financiële middelen, heeft de Beheercommissie gekozen voor de Stichting Kerkelijk Geldbeheer te Gouda (SKG). SKG verricht voor de Beheercommissie feitelijk de spreiding van het risico over meerdere banken. SKG heeft gekozen voor uitsluitend Nederlandse banken met een goede rating. Er zijn door SKG geen risicovolle beleggingen gedaan. Financieringen van SKG aan gemeenten zijn gedekt door hypothecaire zekerheid.

In operationele zin onderkent de Beheercommissie risico's in die zin dat het werk voor de commissie wordt uitgevoerd door een klein team van de Dienstenorganisatie. Binnen dit team is veel kennis van zaken bij enkele personen belegd. Uitval van deze personen betekent een risico. In 2021 zijn maatregelen geëffectueerd om het werk breder in te bedden

in het geheel van de Dienstenorganisatie, zowel qua personeel als IT. Dit proces is echter nog niet geheel voltooid.

Als de operationele risico's niet goed worden ondervangen, dreigt er ook een reputatierisico. Het niet tijdig of goed uitbetalen van de traktementen en wachtgeldten zal onrust veroorzaken bij de doelgroep en de goede naam van de Dienstenorganisatie mogelijk als geheel in diskrediet brengen.

Overige gelieerde instellingen

Door het bestuur zijn verder geen bijzondere meldingen ontvangen, noch zijn deze specifiek in de afzonderlijke jaarverslagen vermeld.

2.8.3 Toekomst

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Het afgelopen jaar bleef corona het nieuws domineren. Ondanks alle wereldwijde inspanningen van lockdowns en vaccinaties werd corona niet uitgebannen. En toch heeft 2021 wereldwijd een stevig economisch herstel laten zien, na de ongekend scherpe dalingen in het pandemiejaar 2020. Tegelijkertijd was er ook een opmerkelijke opleving van de inflatie. De prijzen van goederen en diensten stegen hard, waarbij onder andere de prijs van energie fors duurder werd. Dit alles valt niet los te zien van het goedkope geld dat in grote hoeveelheden door de centrale banken beschikbaar is gesteld om de rentes kunstmatig laag te houden en investeringen en bestedingen op peil te houden. Ondanks de inflatie zal de Europese Centrale Bank in 2022 zich inspannen de rentes niet te snel te laten oplopen.

Begin 2022 herstelt de Nederlandse economie zich snel en krachtig uit de corona recessie. De economische activiteiten zijn echter wereldwijd zo snel en overtuigend opgelopen, dat de productieketens het herstel tempo van de vraag niet aankunnen met materiaal tekorten en lange levertijden tot gevolg.

Het is positief dat, met het versoepelen van de corona beperkende maatregelen, er begin 2022 een einde lijkt te komen aan de corona crisis.

Met de recente inval in Oekraïne is er in Rusland een nieuwe politieke wind gaan waaien die instabiliteit geeft op het geopolitieke front. De tussen machtsblokken over en weer uitgevaardigde sancties schaden uiteindelijk de economieën en leiden tot nog hogere inflatie. Wanneer de inflatie aanhoudt zal dit leiden tot renteverhogingen met mogelijk betaalrisico's op de opgebouwde schuldenlast van landen.

In 2021 bleek dat kerkleden over het algemeen bereid zijn gebleven hun normale bijdragen gewoon te blijven voldoen. Zoals gebruikelijk zal SKG het kredietrisico nauwgezet blijven monitoren. Gezien het klantprofiel en mede door de positieve ervaringen van 2021 verwacht SKG dat het uitdovende coronavirus en de geopolitieke spanningen een beperkte invloed kunnen hebben op het totale kredietrisico. Aangaande de reeds getroffen voorziening kredietverliezen ad € 50.000,-, wordt er vanuit gegaan dat deze voorziening voldoende is.

De steeds verdergaande technologische ontwikkelingen, ander consumentengedrag en nieuwe regels hebben een enorme impact op de organisatie en routing van financiële producten, waaronder het betalingsverkeer. De brede beschikbaarheid van technologie, de steeds meer verwachtede consument en de toegenomen regelgeving versterken elkaar en zorgen ervoor dat het betalingsverkeerlandschap aan verandering onderhevig is. SKG blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen en heeft de afgelopen jaren haar processen en systemen flexibel ingericht om snel in te kunnen spelen op deze veranderingen. Het is een gegeven dat financiële instellingen rente betalen voor het geld dat ze bij de ECB moeten stallen. Deze zogenoemde negatieve rente berekenen zij sinds 2019 door aan hun grote

zakelijke klanten zoals SKG en vermogende particulieren. Om de continuïteit van onze dienstverlening te kunnen blijven garanderen, werd SKG in 2020 en 2021 genoodzaakt een deel van deze extra rentelasten door te berekenen aan de kerkelijke gemeenten. Naar verwachting komt aan deze negatieve rente het komende jaar nog geen einde.

Over een reeks van jaren heeft SKG een stabiele groei laten zien in het activiteitsvolume. Het gebruik van internet is de basis van onze groeistrategie. "SKG Online", "SKG Collect met de Appostel app" en de SKG-website bieden aantrekkelijke mogelijkheden onze cliënten optimaal te bedienen. SKG heeft geen duur netwerk aan bijkantoren waardoor de kosten aan overhead laag kunnen blijven. Gelet op de stand van de economie en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt verwacht SKG voor het komende boekjaar dat de toevertrouwde middelen zich zullen handhaven rondom het huidige niveau en wellicht nog iets kunnen stijgen. Voor 2022 verwachten wij dat het investeringsvolume bij kerkelijke gemeenten en aanverwante instellingen in lijn met de afgelopen jaren verder zal toenemen. Naast kerkelijke initiatieven ten aanzien van ouderenzorg wil SKG gezien de klimaatdoelstellingen ook graag met kerken meedenken in mogelijkheden van bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen. Gelet op het bovenstaande zal naar verwachting het renteresultaat in 2022 stabiel blijven en wellicht iets kunnen stijgen.

Ondanks de toegenomen activiteiten van de afgelopen jaren kon door de steeds verder gaande automatisering een rem gezet worden op de groei van het aantal fte's en de kosten. In 2022 zijn weer investeringen nodig om de efficiënte en veilige dienstverlening naar de klanten te handhaven. SKG verwacht dat door het stijgende kostenniveau het nettoresultaat in 2022 iets zal kunnen afvlakken maar op een aanvaardbaar niveau blijft. Belangrijk hierbij is dat de rentemarge op peil kan worden gehouden.

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk

De vooruitzichten voor het jaar 2022 zijn gelukkig weer wat hoopvoller dan het voorgaande jaar, zeker nu de meeste corona maatregelen recent zijn opgeheven en inmiddels de eerste vakantieweken alweer zijn georganiseerd. In de begroting is rekening gehouden met een scenario dat vanaf 1 april weer omzet gerealiseerd kan worden bij de verschillende entiteiten van de PSDV groep. In de begroting van PSDV Beheer is rekening gehouden met een doorberekening van de managementvergoeding. Voor het deel waar PSDV Beheer in 2022 recht heeft op NOW subsidies zal dit in mindering worden gebracht op de managementvergoedingen. Het is op dit moment nog onduidelijk of PSDV Beheer recht heeft op de NOW - subsidies in 2021 omdat bij de vaststelling in 2021, met de voor die periode geldende regels, is gebleken dat dit over de NOW periode 1 en 2 in 2020 niet het geval was. Mogelijk dat de ontvangsten over 2020 en 2021 gecorrigeerd moeten worden. Met betrekking tot de betalingsverplichtingen bij Timo Krufft BV (TEKA Groep) bestaat enige onzekerheid omdat niet bekend is wat de gevolgen zijn van de corona crisis op de financiële positie van de B.V.. In de afgelopen jaren zijn de termijnen van aflossing en rente steeds voldaan. De lening is geborgd door middel van een tweede hypothecaire zekerheid.

Protestantse Stichting Hydepark

Nu het coronavirus op zijn retour lijkt, zijn de vooruitzichten voor de exploitatie redelijk positief te noemen ten opzichte van de voorgaande twee jaar. Dit zal zich niet direct vertalen in een positief financieel resultaat. Door het deels opheffen van de corona maatregelen zijn de eerste vakantie groepen in februari alweer te gast geweest. Met uitzondering van het eerste kwartaal ziet de planning voor de bezetting voor met name het vakantiedeel er goed uit. Voor het conferentiedeel is dit minder goed. Wel moet worden opgemerkt dat er bij de vakantie groepen onzekerheid bestaat over het wel of niet kunnen doorgaan van de vakantieweken mocht het virus weer oplaaien. Enkele diaconale groepen die in het eerste kwartaal een week hadden georganiseerd, hebben de week geannuleerd of doorgeschoven naar een later periode in het jaar of naar 2023. Daarnaast hebben twee groepen aangegeven

te stoppen met het organiseren van een vakantieweek. Deze vrijgekomen plekken worden opgevuld door weken van Het vakantiebureau of wordt dit verhuurd aan derden. Voor de opleidingen geldt dat deze op kortere termijn worden geboekt en hier een inhaalslag plaats zal vinden. Hoe de bijeenkomsten vanuit de protestantse kerk zich verder gaan ontwikkelen is op dit moment nog onduidelijk. De vergaderingen van de generale synode worden voorsnog niet meer op Hydepark georganiseerd, de bijeenkomsten van de academie van de Protestantse kerk worden meer online georganiseerd.

In de begroting voor 2022 is rekening gehouden met een scenario dat over het eerste kwartaal geen omzet wordt gerealiseerd en is een omzet begroot van € 1.446k waarvan € 240k uit omzet aan conferenties. Afhankelijk van het scenario zal de exploitatie naar verwachting afsluiten met een begroot verlies van € 308k. In de begroting is rekening gehouden met het volledige huurbedrag van Nieuw Hydepark van € 628k. Het verlies van Hydepark vertaalt zich direct in de liquiditeitspositie. In overleg met de Protestantse Stichting Hydepark Beheer zullen afhankelijk van de liquiditeit de betalingen van de huur worden gedaan. In het voorjaar van 2022 zal overleg plaatsvinden inzake de opgelopen huurschuld over de jaren 2020 en 2021 en daarmee het olopend negatief eigen vermogen van de stichting. Het negatief eigen vermogen bedraagt €-290k. Het is afhankelijk van de uitkomst van het eerder genoemd overleg over de huurschuld, hoe de ontwikkeling van het vermogen zal zijn. Binnen de huidige bedrijfsvoering is het niet de verwachting dat in de komende jaren de resultaten zodanig zullen verbeteren dat ingelopen kan worden op het negatief eigen vermogen. Voor de langere termijn is er onzekerheid over de toekomst van het landgoed Hydepark en de mogelijke consequenties die dit heeft voor de exploitatie van Nieuw Hydepark. Het is van belang dat er voor de stichting een einde komt aan deze onzekerheid.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

De uitwerking van de plannen voor een duurzame toekomst van Hydepark vraagt tijd. Ook zal het langetermijnperspectief voor de exploitatie van Nieuw Hydepark hierbij vorm moeten gaan krijgen. De impact van de coronacrisis zal ook in 2022 nog steeds voelbaar zijn.

De Protestantse Stichting Hydepark Beheer heeft begin mei 2022 opnieuw een verlenging van de comfort letter ontvangen van de Protestantse Kerk in Nederland. Hiermee kan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer, samen met de geboden rekening-courantfaciliteit door de Protestantse Kerk in Nederland, over voldoende liquiditeit beschikken om aan haar verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

In april 2022 heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland en de raad van toezicht en de bestuurder van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk rondom het rapport "De ontwikkeling van een gezamenlijke visie op diaconaal vakantiewerk van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk en de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Tijdens dit overleg is de gezamenlijke visie vastgesteld. PSDV gaat zich beraden over een eerste doorkijk in de organisatie van de uitwerking van de visie, over de bijbehorende governance-structuur en de verwachte tijdlijn. Bij deze uitwerking wordt tevens gezamenlijk gekeken naar de openstaande huurschulden waarbij mogelijke oplossingsrichtingen worden uitgewerkt. Verwacht wordt dat een en ander in de kleine synode vergadering van november 2022 kan worden aangeboden ter besluitvorming.

3.6 Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen

In het jaar 2022 bepalen naast het beheer van de centrale kas predikantstraktementen de volgende zaken de agenda van de commissie:

- de mogelijke herziening op 1 juli 2022 van de governance over de rechtspositie en de arbeidsvoorwaarden van de predikanten, zoals vastgelegd in ordinanties, generale regeling en uitvoeringsbepalingen;

- het verdere onderzoek na de besluiten van de generale synode naar aanleiding van het rapport van de Werkgroep Ambt (predikanten in diverse soorten, pioniers, kerkelijk werkers etc.);
- het beleid van de afdeling Vitale Roeping van de Dienstenorganisatie met betrekking tot de ondersteuning van predikanten en kerkelijk werkers (en de mogelijke financiering daarvan);
- het monitoren van de arbodienst en de keuringsprocedure;
- de verlenging van het contract met het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen) per 1 juli 2022.

Utrecht, 14 maart 2022

Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter

Mr. W. van Leussen, secretaris

M. van Ginkel RA, penningmeester

Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode

Ir. C.A. de Vries, vanuit het moderamen van de generale synode

3. Jaarrekening

3.1 Balans (na resultaatbestemming)

Activa <i>(x € 1.000)</i>	<i>Ref.</i>	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Immateriële vaste activa	1	308	1.130
Terreinen en gebouwen		10.720	11.081
Installaties		1.695	1.896
Inventaris		436	673
Automatisering		501	350
Materiële vaste activa	2	13.352	14.000
Leningen u/g		8.278	8.490
Financiële vaste activa	3	8.278	8.490
Vaste activa		21.938	23.620
Vorderingen en overlopende activa	4	4.345	6.302
Effecten	5	78.001	68.291
Liquide middelen	6	25.903	39.825
Vlottende activa		108.249	114.418
Totaal activa		130.187	138.038

Passiva <i>(x € 1.000)</i>	<i>Ref.</i>	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
<i>Reserves</i>			
- Continuïteitsreserve		16.352	18.141
- Bestemmingsreserves		88.838	84.672
<i>Fondsen</i>			
- Bestemmingsfondsen		12.336	13.429
Reserves en fondsen	7	117.526	116.242
Vorzieningen	8	1.552	1.440
Langlopende schulden	9	3.492	3.151
Kortlopende schulden	10	7.617	17.205
Totaal passiva		130.187	138.038

3.2 Staat van baten en lasten

Baten (x € 1.000)		Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Collecten, giften en schenkingen		22.819	22.175	22.131
Nalatenschappen		1.888	3.900	3.938
Baten van particulieren	11	24.707	26.075	26.069
Baten van verplichte bijdragen van gemeenten	12	16.703	16.263	16.959
Baten van andere organisaties zonder winststreven	13	2.570	2.320	3.406
Baten van subsidies van overheden	14	167	0	191
Totaal geworven baten		44.147	44.658	46.625
Financiële baten	15	9.861	2.146	3.328
Baten uit dienstverlening	16	7.077	7.295	6.818
Overige baten	17	636	838	1.113
Totaal baten		61.721	54.937	57.884

Lasten (x € 1.000)		Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Personeelskosten	18	22.535	25.332	21.023
Apparaatskosten	19	9.363	7.167	9.190
Financiële steun en hulpverlening	20	21.586	23.605	21.355
Specifieke kosten	21	6.953	8.107	6.306
Totale lasten		60.437	64.212	57.874
Saldo van baten en lasten		1.284	-9.275	10

3.3 Resultaatbestemming

Resultaatbestemming (totaal) (x € 1.000)		Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Continuïteitsreserve		-1.789	-1.817	150
Bestemmingsreserves		4.166	-7.333	-988
Fondsen		-1.093	-125	848
Totaal reserves en fondsen		1.284	-9.275	10

De resultaatverdeling gespecificeerd naar bestemmingsreserves en - fondsen is als volgt:

Bestemmingsreserves	Rekening	Begroting	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2021	2021	2020
<i>Het resultaat is toegevoegd(+) of onttrokken(-) aan:</i>			
Bestemmingsreserves Kerk in Actie			
Revolving Fund Kinderen in de Knel	0	0	0
Revolving Fund Werelddiaconaat	1.396	775	1.194
Revolving Fund Zending	-896	-280	-221
Revolving Fund Noodhulp	-1.020	-2.615	-400
Egalisatiereserve diaconaal werk	-108	50	-96
	-628	-2.070	477
Overige Bestemmingsreserves			
Steunverleningreserves	-1.066	-2.083	85
Reserve Jeugdwerk	-220	-220	-84
Reserves Kerk en Wereld	1.455	0	-265
Reserves Zending	2.428	-1.222	-823
Reserves Missionair Werk en Kerkgroei	-279	-300	-512
Regionale bestemmingsreserves	-37	0	-111
Reserve waardering beleggingen	2.856	0	2.255
Reserve C&F	45	0	-48
Reserve Permanente Educatie	-245	-408	-997
Reserve Hydepark	-136	-195	
Reserve Mobiliteit en Transitie	41	-835	-114
Reserve IT	0	0	-925
Overige bestemmingsreserves	-48	0	74
	4.794	-5.263	-1.465
Totaal bestemmingsreserves	4.166	-7.333	-988

Bestemmingsfondsen	Rekening	Begroting	Rekening
<i>(x € 1.000)</i>	2021	2021	2020
<i>Het resultaat is toegevoegd(+) of onttrokken(-) aan:</i>			
Noodhulp fondsen Kerk in Actie			
Burgeroorlog Syrie	0	0	839
Libanon (Beiroet)	-430	0	
Indonesië (Sulawesi)	-192		-286
	-622	0	553
Noodhulpfondsen Kerk in Actie via de SHO			
Libanon (Beiroet)	-399		440
Indonesië (Sulawesi)	0	0	-104
Samen in actie tegen Corona	-9		
	-408	0	336
Overige fondsen kerk in Actie			
Projectenfonds EO Metterdaad	-55	0	-43

Projectenfonds particuliere schenkingen	-188	0	170
Endowment fund	-7	0	-7
	-250	0	120
Overige Fondsen Protestantse Kerk in Nederland			
Fondsen Kerk in Ontwikkeling	-12	-125	-32
Fondsen tbv Jeugdwerk	0	0	
Fondsen Zending	-2	0	-33
Steunverleningsfondsen (derden)	0	0	
Fondsen wetenschappelijk onderzoek	-47	0	-160
Regionale bestemmingsfondsen	0	0	
Lutherse bestemmingsfondsen	81	0	-22
Overige bestemmingsfondsen	167	0	86
	187	-125	-161
Totaal bestemmingsfondsen	-1.093	-125	848
Totaal	1.284	-9.275	10

3.4 Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)	Ref.	2021	2020
<i>(x € 1.000)</i>			
Saldo van baten en lasten		1.284	10
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
Afschrijvingen	1/2	1.547	1.712
Voorzieningen	10	112	-498
Vorderingen	5/6	1.957	63
Kortlopende schulden	12	-9.588	9.432
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-5.973	10.709
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in (im)materiële vaste activa	1/2	-601	-1.522
Desinvesterings in (im)materiële vaste activa	1/2	524	238
Effecten *	7	-9.710	-3.118
Leningen u/g	3	212	-173
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-9.575	-4.574
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Langlopende schulden	11	341	-186
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		341	-186
Totaal mutatie liquide middelen	8	-13.922	5.958

*) Een uitsplitsing naar aan- en verkopen kon niet worden gemaakt doordat de benodigde gegevens niet meer opvraagbaar waren.

Verloop liquide middelen (x € 1.000)	2021	2020
Stand per 1 januari	39.825	33.867
Mutatie boekjaar	-13.922	5.958
Stand per 31 december	25.903	39.825

3.5 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2021

Rechtspersoon

De Protestantse Kerk in Nederland en haar dienstenorganisatie, gevestigd te Utrecht, Joseph Haydnlaan 2a, is een kerkgenootschap en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 302.58.482.

Deze enkelvoudige jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel de generale financiën van het kerkgenootschap als van de dienstenorganisatie.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Toegepaste grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Organisaties- zonder-winststreven (richtlijn RJ 640).

Valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de het kerkgenootschap. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de Protestantse Kerk in Nederland en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Stelselwijziging RJ 650 naar RJ 640

De in de enkelvoudige jaarrekening toegepaste grondslagen zijn met ingang van dit boekjaar gewijzigd van RJ 650 naar RJ 640. Deze wijziging is retrospectief verwerkt. Tevens is de presentatie van de staat van baten en lasten gewijzigd. Een en ander heeft geen effect op het vermogen en het resultaat.

Stelselwijziging waardering nalatenschappen

Vanaf boekjaar 2021 is de waardering van nalatenschappen aangepast naar aanleiding van RJ-Uiting 2021-3 'Verwerking baten uit nalatenschappen RJ640' van De Raad voor de Jaarverslaggeving d.d. 22 februari 2021. In deze uiting is een alternatief opgenomen voor de beoordeling van een nalatenschap. Vanaf het boekjaar 2021 is de waardering als volgt: De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld op het moment van ontvangst van een voorschot of ontvangst van de akte van verdeling (of als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording). Alleen indien het voorschot, de akte van verdeling of de rekening en verantwoording vóór balansdatum is ontvangen, wordt de bate uit de nalatenschap in het verslagjaar verwerkt. In de jaren vóór 2021 is de volgende waardering gehanteerd: 'De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de ontvangst kan worden gemaakt'. Deze stelselwijziging heeft in het boekjaar 2021 tot een negatieve bijstelling van de bate inzake uit nalatenschappen en de vordering nalatenschappen van € 1,8 miljoen geleid. Deze stelselwijziging is prospectief doorgevoerd. Dit heeft als gevolg dat alle lopende dossiers van vóór 2021 nog conform de oude grondslag worden gewaardeerd.

Reclassificatie balans per 1 januari 2021

Op grond van het bestuursbesluit d.d. 13 december 2021 (nr. 21/045) is de balans ultimo 2020 van de reserves en fondsen als volgt vastgesteld.

Reserves en fondsen (x € 1.000)	Balans 31-12-2020	Reclassificatie	Herz.balans 31-12-2020
Continuïteitsreserve	18.105	36	18.141
Bestemmingsreserves	84.628	44	84.672
Fondsen	13.509	-81	13.428
	116.242	0	116.242

De reden van deze reclassificatie is dat aantal reserves en fondsen is al meer dan vijf jaar niet is gebruikt of dat effectieve besteding hiervan gezien het stand hiervan niet mogelijk is. Op grond hiervan is besloten tot vrijval ten gunste van de continuïteitsreserve of het samenvoegen tot of met een andere bestemmingsreserve met een soortgelijke doelstelling.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van de Protestantse Kerk in Nederland zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden tegen historische kostprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen. Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Een actief of verplichting blijft echter op de balans verwerkt indien transacties niet leiden tot een belangrijke wijziging in de economische realiteit met betrekking tot het betreffende actief of verplichting. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit leidt tot het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Het afschrijvingspercentage van de immateriële vaste activa bedraagt 10% - 33% per jaar. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Materiële vaste activa

De terreinen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn. De afschrijvingspercentages voor de vaste activa zijn:

Activa	%	afschrijving
Terreinen en gebouwen	0%	- 2%
Installaties	2%	- 10%
Inventaris	6%	- 10%
Automatisering:		

- Software
  - Computerapparatuur
  - Overige automatiseringsapparatuur
- Overige vaste activa**

10%	-	33%
		25%
6%	-	10%
		33%

Financiële vaste activa

Leningen uitgeleend geld (u/g) worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Vorderingen, overlopende activa en overige activa

Vorderingen worden *bij* eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden *na* eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectievere rentemethode, verminderd met het bijzondere waardeverminderingverlies.

Effecten

Aandelen, obligaties en overige beleggingen die worden aangehouden als onderdeel van een handelsportefeuille worden gewaardeerd op reële waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Reserves en fondsen (eigen vermogen)

Het vermogen van de kerk heeft een bijzonder karakter. De Protestantse Kerk in Nederland is gehouden dit vermogen slechts aan te wenden in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in het leven is geroepen. De presentatie van het eigen vermogen in de balans wordt onderscheiden in reserves en fondsen.

Reserves

Deze reserves kunnen egalisatie- en/of continuïteitsreserves en bestemmingsreserves zijn. Besteding van bestemmingsreserves kan slechts indien dit binnen de gegeven 'bestemming' plaatsvindt. De gevormde bestemmingsreserves mogen geen verplichting betreffen.

Fondsen

Dit deel van het eigen vermogen is vanwege de specifieke bestemming die door 'derden' (gevers of overheid) is bepaald slechts aan te wenden voor de specifieke bestemming.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Indien de tijdswaarde van geld materieel is en de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt meer dan een jaar is, worden voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde indien de tijdswaarde van het geld niet materieel is of de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt maximaal een jaar is.

De Protestantse Kerk in Nederland kent een viertal voorzieningen, te weten: voorziening voor (groot) onderhoud, een voorziening voor verplichtingen en verliezen (reorganisatiekosten), pensioenvoorzieningen en een voorziening voor jubileum verplichtingen personeel.

De voorziening voor (groot) onderhoud is gevormd voor toekomstige kosten van (groot) onderhoud aan de (bedrijfs)gebouwen. De toevoeging aan de voorziening wordt in principe bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt, tenzij anders is aangegeven.

Langlopende schulden

Schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De verplichtingen financiële steun/hulpverlening aan gemeenten worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun/hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Voor zover toekenningen meerjarige betalingsverplichtingen betreffen, worden deze verplichtingen vermeld als schulden op lange termijn.

Voor de uitkeringsrekeningen wordt een deel (1/3) beschouwd als kortlopende verplichting en verantwoord onder de schulden op korte termijn. Indien echter bij deze toekenningen een ontbindende voorwaarde is opgenomen, dan worden deze naar jaar verantwoord onder de 'niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen'.

Schulden op korte termijn

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Operationele leasing

Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract. De contracten in het kader van operationele leasing staan vermeld in de 'Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen'.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Bestemmingsgiften

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, al dan niet via specifieke acties, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten opgenomen, onder vermelding van de aard van de bestemming. Ook de besteding hiervan wordt afzonderlijk vermeld.

Indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden verwerkt in de desbetreffende bestemmingsreserve. Indien in een volgend jaar uit de bestemmingsreserve wordt geput, wordt deze besteding enerzijds in de staat van baten en lasten verantwoord en anderzijds als mutatie in de desbetreffende bestemmingsreserve weergegeven.

Baten van particulieren

Collecten

Collecten worden verantwoord in het jaar waarin de collecten volgens het collecterooster gehouden zijn, met dien verstande dat in verband met het afsluiten van het boekjaar de werkelijke ontvangsten, met een afgrenzing medio januari van het volgende jaar, worden meegenomen.

Giften

Giften worden verantwoord in het jaar waarin een specifieke actie heeft plaatsgevonden of in het jaar van ontvangst indien geen specifieke actie heeft plaatsgevonden.

Nalatenschappen

Nalatenschappen verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling is ontvangen. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden verwerkt in het verslagjaar waarin deze zijn ontvangen.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Bijdragen van derden voor de uitvoering van projecten of programma's waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden verantwoord op basis van de ontvangen bedragen dan wel de toezeggingen.

Subsidies van overheden

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen of waarin de opbrengsten zijn gedeerd of het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De vooruitontvangen bedragen (zowel kort- als langlopend) worden onder de overlopende

passiva opgenomen.

Financiële baten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Onder de financiële baten en lasten zijn ook de opbrengsten uit beleggingen verantwoord. Deze bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen. Gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald aan de hand van het verschil tussen de netto-opbrengst en de reële waarde aan het begin van het boekjaar. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de marktwaarde ultimo boekjaar de (gemiddelde) kostprijs in mindering te brengen.

Bijdragen voor dienstverlening

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen zoals lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening op het moment dat ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Toezeggingen financiële steun/hulpverlening

Verplichtingen financiële steun/hulpverlening komen geheel ten laste van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun-hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Grondslagen interne doorbelastingen

De verdeling van de interne doorbelastingen naar de doelstellingen en activiteiten van de verschillende programmalijnen en werkonderdelen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- de logistieke kosten van drukwerkbegeleiding en centrale reproductie worden doorbelast op basis van de werkelijk bestede uren van de medewerkers van drukwerkbegeleiding maal het voorcalculatorisch bepaalde uurtarief respectievelijk het aantal afdrukken. De werkelijke out-of-pocket-kosten worden direct ten laste van de opdrachtgevende afdeling gebracht;
- de kosten van de Directie, de afdelingen Financiën & Control, IT en de (overige) kosten van de stafafdeling Facilitaire Zaken, waarin de huisvestingskosten inclusief de afschrijvingen van de materiële vaste activa opgenomen zijn, worden op voorcalculatorische basis aan de clusters doorberekend op basis van het aantal bij de afdelingen behorende begrote formatieplaatsen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Pensioenen

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij Zorg en Welzijn, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar zijn derhalve in de jaarrekening verantwoord.

3.6 Toelichting op de balans

Activa

Immateriële vaste activa (1) <i>(x € 1.000)</i>	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
1 januari		
Aanschafwaarde	5.138	4.214
Cumulatieve afschrijvingen	-4.008	-2.919
Boekwaarden	1.130	1.295
Mutaties		
Investeringen		924
Afschrijvingen	-822	-1.089
31 december		
Aanschafwaarde	5.138	5.138
Cumulatieve afschrijvingen	-4.830	-4.008
Boekwaarden	308	1.130
Afschrijvingspercentage:	10%-33,33%	10%-33,33%

Materiële vaste activa (2) <i>(x € 1.000)</i>	Gebouwen/ terreinen	Installaties	Inventaris	Automa- tisering	Totaal
1 januari					
Aanschaffingswaarde	13.949	3.850	1.602	700	20.101
Cumulatieve afschrijvingen	-2.868	-1.953	-930	-351	-6.101
Boekwaarden	11.081	1.897	672	349	14.000
Mutaties					
<i>Aanschafwaarde</i>					
Investeringen	0	202	80	319	601
Overige desinvesteringen	-174	-1.135	-616		-1.925
	-174	-933	-536	319	-1.324
<i>Afschrijvingen</i>					
Desinvesteringen	14	874	513	0	1.401

Afschrijvingen	-201	-144	-213	-167	-725
	-187	730	300	-167	676
31 december					
Aanschaffingswaarde	13.775	2.917	1.066	1.019	18.777
Cumulatieve afschrijvingen	-3.055	-1.223	-630	-518	-5.425
Boekwaarden	10.720	1.695	436	501	13.353
Totaal per locatie					
PLDC te Utrecht	9.806	1.689	430	501	12.427
Hydepark te Doorn	696	6	6		708
Diverse (woon-)huizen	218				218
Boekwaarden	10.720	1.695	436	501	13.353
Afschrijvingspercentage:	0-2%	2%-5%	6%-10%	6%-33,33%	

Gebouwen en terreinen

Bijzondere waardeverminderingen van het vast actief hebben zich in het boekjaar niet voorgedaan.

Diverse (woon)huizen

Hieronder zijn verhuurde woonhuizen begrepen, die bij het leegkomen door (leeftijds)vertrek van de huurders zullen worden verkocht.

Waarden onroerende zaken

De totaal verzekerde waarde van de onroerende goederen in 2021 bedroeg € 49,8 mln. (2020 € 48,1 mln.). De WOZ waarde (peildatum: 1-1-2021) voor het kantoor te Utrecht bedraagt € 9.540k versus een boekwaarde (excl. terreinen) van € 8.257k. Voor de panden op Hydepark en de diverse woonhuizen zijn deze resp. € 3.127k en € 2.650k.

Financiële vaste activa (3)	Balans	Mutaties	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	2021	31-12-2020
Leningen u/g	8.277	-213	8.490
Totaal financiële vaste activa	8.277	-213	8.490

De leningen u/g kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Leningen u/g	Looptijd/	Balans	Mutaties in 2021		Balans
<i>(x € 1.000)</i>	perc.	1-1-2021	Bij	Af	31-12-2021
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,75%	6.036			6.036
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,30%	1.066		41	1.025
PDKN	> 5 jr./1,75%	150		150	0
PDKN inzake Kerk en Wereld	> 5 jr./1,75%	23		4	19
Leger des Heils	10 jr./1,9%	1.000			1.000
Leningen instellingen		8.275	0	195	8.080
Natuurlijke personen (LMW)	> 5 jr./0 - 8%	15		6	9
Individuele hulpverlening		15	0	6	9
Leningen (regionaal)	> 5 jr./0 - 6%	22			22
Hypothecaire lening	afl. vrij 3%	151			151
Overige leningen	> 5 jr./0 - 8%	23		10	13
Overige leningen		196	0	10	186
Leningen inzake arbeidsvoorwaarden	1jr. < 5 jr./0%	3	1	2	2

Leningen buitenlandse medewerkers	1jr. < 5 jr./0%	1	1	0
Leningen medewerkers		4	1	3
			214	2
Totaal leningen u/g		8.490	1	8.278

Leningen inzake Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Voor de financiering van het nieuw gebouwde complex Hydepark is door de Protestantse Kerk in Nederland een lening verstrekt. Met ingang van 1-1-2019 is het rentepercentage gewijzigd van 3,5% naar 2,75%. De lening dient aan het eind van de looptijd te zijn afgelost, waarbij tussentijdse aflossingen zijn toegestaan.

Op 12 oktober 2020 zijn twee overeenkomsten tot vestiging van een hypotheek afgesloten op de panden Nieuw Hydepark en de Oranjerie, tot meerdere zekerheid van de in deze jaarrekening opgenomen geldleningen, te weten:

Het recht van tweede hypotheek op Nieuw Hydepark en de Oranjerie over de hoofdsom (resp. € 6,5 mln. en € 1,2 mln.) en overige geldleningen en (rekening courant) kredieten, vermeerderd met bedongen rente boete en kosten bedraagt € 12,8 mln.

Het recht van eerste hypotheek berust bij de Stichting Kerkelijke Geldbeheer (SKG) op Nieuw Hydepark over de hoofdsom (€ 3 mln.), vermeerderd met bedongen rente, boete en kosten en bedraagt € 4,0 mln.

Lening Leger des Heils

De welzijnsorganisatie van het Leger des Heils heeft een obligatielening van € 20 mln. uitgegeven ter financiering van panden voor mensen die uit de reguliere opvang komen. De Protestantse Kerk in Nederland heeft hierin voor € 1 mln. ingeschreven.

Kenmerken van de lening:

- looptijd: 10 jaar
- zekerheid: hypotheekrecht op courant vastgoed van het LdH. De lening is hiermee 100% gedekt, tegen een waardering van het vastgoed van 75% van de taxatiewaarde.
- rente: 1,9% per jaar

Individuele hulpverlening

Deze leningen zijn verstrekt in het kader van het Landelijke Maatschappelijk Werk. Nieuwe leningen worden niet meer verstrekt.

Leningen (regionaal)

Dit betreft een viertal leningen verstrekt vanuit de regio. De leningen zijn renteloos en aflossingsvrij.

Leningen inzake arbeidsvoorwaarden

Deze (minimaal eenjarige en maximaal driejarige) renteloze leningen zijn leningen op grond van de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa (4)	Balans	Balans
(x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Rekeningen-courant:		
Stichting Hydepark Beheer	1.320	1.202

Overige instellingen en verbonden partijen	185	185
Subtotaal rekeningen-courant	1.505	1.387
Debiteuren verplichte heffingen	95	91
Overige debiteuren	669	430
Te factureren dienstverlening	0	265
Verbonden partijen	0	203
Vooruitbetaalde posten	497	509
PFZW, pensioenpremie januari 2021	0	248
PFZW, nog te verrekenen pensioenpremie 2020	22	61
Bijdragen en subsidies	88	105
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	875	2.737
Rente	37	0
BTW aangifte (2020: incl. suppletieaangifte 2017-2019)	13	155
Overige nog te ontvangen posten	602	184
Subtotaal vorderingen	4.402	6.375
Af: Voorziening quotumdebiteuren	-13	-19
Af: voorziening oninbare vorderingen	-44	-54
Totaal vorderingen en overlopende activa	4.345	6.302

Aan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB) is een rekening courant faciliteit verleend van maximaal € 2,8 mln. tot 1 juli 2022. Hiermee kan de PSHB liquiditeitstekorten opvangen die zich als gevolg van Covid-19 voordoen. Voor een toelichting bij de hierop betrekking hebbende zekerheidsstelling wordt verwezen naar de betreffende paragraaf bij de leningen u/g.

De rekening-courantverhoudingen met overige instellingen en verbonden partijen hebben een renteloos karakter en kennen geen zekerheidsstellingen.

Effecten (5)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
Oikocredit	3.205	3.206
Obligaties	30.010	27.783
Aandelen incl. vastgoed	42.866	35.941
Overige beleggingen	1.920	1.361
Totaal effectenportefeuille	78.001	68.291

Het verloop binnen de effectenportefeuille is als volgt:

Verloopstaat effecten	Balans	Aan-/	Koers	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2020	verkoop*	resultaat	31-12-2021
Oikocredit	3.206	0	0	3.206
Obligaties	27.784	238	1.988	30.010
Aandelen (inclusief vastgoed)	35.944	314	6.607	42.866
Overige beleggingen	1.356	8	555	1.919
Totaal	68.290	560	9.150	78.001

*) Een uitsplitsing naar aan- en verkopen kon niet worden gemaakt doordat de benodigde gegevens niet meer opvraagbaar waren.

Liquide middelen (6) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Banktegoeden	25.900	39.822
Kasgelden	3	3
Totaal liquide middelen	25.903	39.825

Passiva

Reserves en Fondsen (7) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
<i>Continuïteitsreserve:</i>		
Stand begin boekjaar	18.141	17.955
Bij / Af: reclassificatie		36
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.789	150
Stand einde boekjaar	16.352	18.141
<i>Bestemmingsreserves:</i>		
Stand begin boekjaar	84.672	85.616
Bij / Af: reclassificatie	0	44
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	4.166	-987
Stand einde boekjaar	88.838	84.672
<i>Bestemmingsfondsen:</i>		
Stand begin boekjaar	13.429	12.661
Bij / Af: reclassificatie	0	-81
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.093	848
Stand einde boekjaar	12.336	13.429
Totaal reserves en fondsen	117.526	116.242

Bestemmingsreserves Kerk in Actie (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
<i>Revolving Fund Kinderen in de Knel:</i>		
Stand begin boekjaar	2.937	2.937
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	2.937	2.937
<i>Revolving Fund Werelddiaconaat:</i>		
Stand begin boekjaar	8.235	7.064
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	1.396	1.171
Stand einde boekjaar	9.631	8.235
<i>Revolving Fund Zending:</i>		
Stand begin boekjaar	8.152	8.386
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-896	-234
Stand einde boekjaar	7.256	8.152

<i>Revolving Fund Noodhulp:</i>		
Stand begin boekjaar	2.991	3.399
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.020	-408
Stand einde boekjaar	1.971	2.991
<i>Egalisatiereserve diaconaal werk:</i>		
Stand begin boekjaar	226	269
Bij / Af: reclassificatie		57
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-108	-100
Stand einde boekjaar	118	226
Totaal bestemmingsreserves Kerk in Actie	21.913	22.541

Overige bestemmingsreserves	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>Reserves kerkopbouw:</i>		
Stand begin boekjaar	55	90
Bij / Af: reclassificatie		-35
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	55	55
<i>Steunverleningreserves:</i>		
Stand begin boekjaar	14.155	13.987
Bij / Af: reclassificatie		83
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.066	85
Stand einde boekjaar	13.089	14.155
<i>Reserve Jeugdwerk:</i>		
Stand begin boekjaar	871	955
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-220	-84
Stand einde boekjaar	651	871
<i>Reserves Kerk en Wereld:</i>		
Stand begin boekjaar	11.471	11.382
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	1.455	89
Stand einde boekjaar	12.926	11.471
<i>Reserves Zending:</i>		
Stand begin boekjaar	25.037	24.945
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	2.428	92
Stand einde boekjaar	27.465	25.037
<i>Reserves Missionair Werk en Kerkgroei:</i>		
Stand begin boekjaar	1.261	1.773
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-279	-512
Stand einde boekjaar	982	1.261
<i>Regionale bestemmingsreserves:</i>		
Stand begin boekjaar	1.023	1.134
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-37	-111
Stand einde boekjaar	986	1.023

<i>Reserve waardering beleggingen:</i>		
Stand begin boekjaar	2.942	1.956
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	2.856	986
Stand einde boekjaar	5.798	2.942
<i>Reserve C&F:</i>		
Stand begin boekjaar	217	217
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	45	
Stand einde boekjaar	262	217
<i>Reserve Permanente Educatie:</i>		
Stand begin boekjaar	1.246	2.243
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-245	-997
Stand einde boekjaar	1.001	1.246
<i>Reserve GVO:</i>		
Stand begin boekjaar		23
Bij / Af: reclassificatie		-23
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	0	0
<i>Reserve Hydepark:</i>		
Stand begin boekjaar	2.024	2.024
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-136	
Stand einde boekjaar	1.888	2.024
<i>Reserve Mobiliteit en Transitie:</i>		
Stand begin boekjaar	1.489	1.603
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	41	-114
Stand einde boekjaar	1.530	1.489
<i>Reserve IT:</i>		
Stand begin boekjaar		925
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		-925
Stand einde boekjaar	0	0
<i>Overige bestemmingsreserves:</i>		
Stand begin boekjaar	340	304
Bij / Af: reclassificatie		-39
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-48	75
Stand einde boekjaar	292	340
Totaal overige bestemmingsreserves	66.925	62.131

Bestemmingsfondsen Kerk in Actie	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>KIA: Indonesië (Sulawesi):</i>		
Stand begin boekjaar	193	479
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-192	-286
Stand einde boekjaar	1	193
<i>KIA: Explosie Beiroet:</i>		

Stand begin boekjaar	839	0
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-430	839
Stand einde boekjaar	409	839
<i>SHO: Indonesië (Sulawesi):</i>		
Stand begin boekjaar		104
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		-104
Stand einde boekjaar	0	0
<i>SHO: Explosie Beiroet:</i>		
Stand begin boekjaar	440	
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-399	440
Stand einde boekjaar	41	440
<i>SHO: Samen in actie tegen Corona:</i>		
Stand begin boekjaar		
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-9	
Stand einde boekjaar	-9	0
<i>Projectenfonds EO Metterdaad:</i>		
Stand begin boekjaar	105	148
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-55	-43
Stand einde boekjaar	50	105
<i>Proj.fonds particuliere schenkingen:</i>		
Stand begin boekjaar	2.223	2.053
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-188	170
Stand einde boekjaar	2.035	2.223
<i>(Wereld-)diaconale fondsen:</i>		
Stand begin boekjaar	238	245
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-7	-7
Stand einde boekjaar	231	238
<i>Diaconale fondsen binnenland:</i>		
Stand begin boekjaar		57
Bij / Af: reclassificatie		-57
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	0	0
Totaal bestemmingsfondsen Kerk in Actie	2.758	4.038

Overige bestemmingsfondsen	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>Fondsen Kerk in Ontwikkeling:</i>		
Stand begin boekjaar	1.422	1.474
Bij / Af: reclassificatie		-20
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-12	-32
Stand einde boekjaar	1.410	1.422
<i>Fondsen tbv Jeugdwerk:</i>		

Stand begin boekjaar	3.293	3.293
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	3.293	3.293
<i>Fondsen Zending:</i>		
Stand begin boekjaar	2.539	2.572
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-2	-33
Stand einde boekjaar	2.537	2.539
<i>Steunverleningsfondsen (derden):</i>		
Stand begin boekjaar	136	136
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	136	136
<i>Fondsen wetenschappelijk onderzoek</i>		
Stand begin boekjaar	56	216
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-47	-160
Stand einde boekjaar	9	56
<i>Regionale bestemmingsfondsen</i>		
Stand begin boekjaar	414	414
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	414	414
<i>Lutherse bestemmingsfondsen</i>		
Stand begin boekjaar	1.329	1.351
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	81	-22
Stand einde boekjaar	1.410	1.329
<i>Overige bestemmingsfondsen</i>		
Stand begin boekjaar	202	119
Bij / Af: reclassificatie		-3
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	167	86
Stand einde boekjaar	369	202
Totaal overige bestemmingsfondsen	9.578	9.391

Vorzieningen (8)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
Vorzieningen groot onderhoud	750	674
Voorziening reorganisatiekosten	472	583
Pensioenvorzieningen	127	145
Overige voorzieningen	202	39
Totaal voorzieningen	1.552	1.440

Verloop voorzieningen	Balans	Bij	Af	Vrijval	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	1-1-2021				31-12-2021
<i>Vorzieningen groot onderhoud</i>					
Gebouwencomplex Utrecht	143	170	180		133
Monumentale panden Landgoed Hydepark	499	97			596

Overige gebouwen	33		12		21
	675	267	192	0	750
<i>Voorziening reorganisatiekosten</i>					
Afvloeiingsverplichtingen	583	390	501		472
<i>Pensioenvoorzieningen</i>					
Fonds pensioenreglement GKN	87	4	15		76
Pensioenvoorz. Ned. medewerkers	43	2	9		36
Fonds Bekker en Wagter	10				10
Pensioenvoorz. Indon. medewerkers	5				5
	145	6	24	0	127
Overige voorzieningen					
Jubileumverplichtingen personeel	39	23			62
Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA)		140			140
	39	163	0	0	202
Totaal voorzieningen	1.442	826	717	0	1.552

Looptijd voorzieningen	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
<i>(x € 1.000)</i>				
Totaal voorzieningen	188	880	483	1.552

Voorzieningen groot onderhoud (€ 750k)

Er is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld voor het gebouwencomplex te Utrecht voor de periode 2017-2027. Voor de gebouwen, het park en bos van Hydepark te Doorn - locaties in eigendom van de Protestantse Kerk in Nederland - blijven de vigerende plannen van kracht. Voor de overige gebouwen (i.c. woningen) wordt de voorziening voldoende geacht voor eventueel (groot) onderhoud.

Voorziening reorganisatiekosten (€ 472k)

De voorziening nam in 2021 toe met € 349k vanwege de afwikkeling van personele afvloeiingsverplichtingen, die in het kader van het transformatieproces of eerdere reorganisaties zijn aangegaan. Het saldo van € 932k dekt de uitstaande verplichtingen in komende jaren.

Pensioenvoorzieningen (€ 127k)

Dit betreffen pensioenregelingen voor oud-medewerkers van de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en oud-zendingsmedewerkers. Uitgangspunt voor deze voorziening vormt een actuariële berekening die periodiek wordt opgesteld. Voor de actuariële berekening zijn de volgende maatstaven gehanteerd: rekenrente 4%, sterftetabel GBM/V 1995-2000 met drie jaar leeftijdsterugstelling. Aan de voorziening voor pensioenen voor Indonesische medewerkers liggen overeenkomsten ten grondslag tussen de GKN en de desbetreffende partijen.

Voorzieningen jubileumverplichtingen personeel (€ 62k)

Volgens de richtlijnen voor de jaarverslaglegging dienen de in de toekomst uit te betalen

jubileumverplichtingen te worden aangemerkt als overlopende passiva en in de balans te worden opgenomen. Gezien het personeelsbestand ultimo 2021, belooft deze verplichting per 31 december 2021 € 62k, zodat een bedrag van € 23k moest worden toegevoegd ten laste van de exploitatie.

Schulden op lange termijn (9) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Leningen o/g	12	17
Verplichtingen (steunverlening aan gemeenten)	3.480	3.134
Totaal schulden op lange termijn	3.492	3.151

Leningen o/g (x € 1.000)	Looptijd/ perc.	Balans 1-1-2021	Bij	Af Aflossing	Vrijval	Balans 31-12-2021
SKG inzake LMW	> 5 jr./0-8%	15		5		10
Overige leningen	> 5 jr./0%	2				2
		17	0	5	0	12

De steunverleningsverplichtingen aan gemeenten betreffen:

Verplichtingen (x € 1.000)	Balans 1-1-2021	Bij	Af Betalingen	Vrijval	Balans 31-12-2021
<i>Uitkeringsrekeningen Solidariteitskas</i>					
Pastoraat e.d.	2.237	758	548		2.447
Kerkbouw	1.104	377	411	-73	1.143
Rentesubsidies	222		5		217
Steun instellingen	59				59
	3.622	1.135	964	-73	3.866
Af: korte termijn verplichtingen	1.207			30	1.177
Totaal Solidariteitskas	2.415	1.135	964	-103	2.689
Uitk.rek. Pastoraat (Positief Orth. Gem)	17				17
Uitk.rek. pioniersplekken	953	789	581		1.161
	970	789	581	0	1.178
Af: korte termijn verplichtingen	323	64			387
	647	725	581	0	791
Uitk.rek. Lutherse tradities	73			73	0
Totaal verplichtingen	3.135	1.860	1.545	-30	3.480

Steunverlening aan gemeenten

Uit de opbrengst van de Solidariteitskas worden subsidies aan gemeenten verstrekt voor pastoraat, voor nieuwbouw en/of restauratie van kerkelijke gebouwen, voor subsidies in de

vorm van rentereductie op leningen bij de Stichting Kerkelijk Geldbeheer, en subsidies voor het bewaren en inbrengen van de lutherse traditie. Deze verplichtingen variëren in looptijd van twee tot maximaal vijf jaar. Aangezien de gemiddelde looptijd uitkomt op circa drie jaar wordt een derde deel van deze verplichtingen verantwoord onder de schulden op korte termijn. De schulden op korte termijn (< 1 jaar) bedragen als volgt:

Schulden op korte termijn (10)	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>Verplichtingen</i>		
Uitkeringsrekeningen subsidies Solidariteitskas	1.177	1.207
Overige uitkeringsrekeningen	387	323
Projecten Kerk en Wereld	265	232
Studentenpastoraat	211	181
	2.041	1.943
<i>Overige schulden:</i>		
Plaatselijke kerkelijke gemeenten, restitutie inleg Oikocredit	0	10.018
Personeelsgerelateerde posten:		
- Loonheffing	1.029	1.007
- Vakantiegelden (incl. sociale lasten)	655	627
- Salarissen	45	32
- Niet opgenomen vakantiedagen	569	535
- Transitie- en mobiliteitsvergoedingen	460	
Crediteuren	1.503	1.171
Contributies en bijdragen	44	44
Rekeningen courant overige instellingen/ verbonden partijen	299	334
Accountantskosten	44	109
Doorgireren	377	0
Diversen	380	1.105
	5.404	14.982
Vooruitontvangen posten		
Waarborgsom huur	155	150
Huren januari volgend boekjaar	17	14
Subsidies	0	115
Diversen	0	1
	172	280
Totaal schulden op korte termijn	7.617	17.205

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Financiering van de dienstenorganisatie

De Protestantse Kerk in Nederland staat conform de generale regeling van de dienstenorganisatie (artikel 12.4) garant voor de financiering van de dienstenorganisatie.

Omzetgarantie Protestantse Stichting Hydepark

Aan deze Stichting is een omzetgarantie verleend over de jaren 2016 tot en met 2025 voor het verschil tussen de geprognosticeerde omzet per segment en de gerealiseerde omzet.

Garantie diaconie Protestantse gemeente 's-Gravenhage

De Protestantse Kerk in Nederland heeft een garantie afgegeven voor de betaling van rente en aflossing van de lening ad € 500k van de diaconie Protestantse gemeente 's-Gravenhage aan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer. Deze garantie geldt tot de financiering geheel is afgelost.

Huurcontract met COA

Door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is ook een huurcontract gesloten met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Vanaf 1 maart 2018 is de huurovereenkomst verlengd voor een periode van twee maal tweeënhalf jaar, resp. 1 september 2020 en tot 1 maart 2023. Als geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot opzegging, zal na 1 maart 2023 de huurovereenkomst stilzwijgend worden voortgezet voor een periode van één jaar. De huurprijs per 1 januari 2022 bedraagt € 13.514,- per maand.

Huurcontract met ICM

Met ingang van 1 februari 2015 is door de dienstenorganisatie een huurcontract gesloten met ICM Opleidingen & Trainingen BV voor de periode van drie jaar. Op dit huurcontract is een tweetal *allonges* overeengekomen (per 1 april 2015 de eerste en per 1 augustus 2015 de tweede). De huurprijs per 1 januari 2022 is vastgesteld op € 80.819,- per kwartaal.

Overige huurcontracten

Naast bovengenoemde contracten lopen er in 2022 met nog ca. 28 andere partijen huurovereenkomsten voor een totale kwartaalhuur van ca. € 234k.

Leasecontracten

Eind 2021 waren er twee lopende autoleasecontracten ten behoeve van de uitoefening van de functies van de betreffende personeelsleden. De resterende looptijd bedraagt 5 maanden. De financiële verplichting de resterende periode in 2022 bedraagt € 12k incl. BTW. Tevens zijn er in december 2018 leasecontracten afgesloten ten behoeve van fotokopieerapparatuur. De looptijd van deze overeenkomsten is 72 maanden. De kosten bestaan uit een vast bedrag per maand per apparaat, waarin begrepen een vast aantal afdrucken, te verhogen of te verlagen met het aantal meer/minder afdrucken maal het tarief per meer/minder afdruk. De financiële verplichting voor 2022 bedraagt € 56k excl. BTW.

Meerjarige subsidieverplichtingen Kerk in Actie

Jaarlijks worden de voorwaardelijke verplichtingen inzake de steunverlening vermeld, op grond van de ontbindende voorwaarden die in de contracten voor subsidieverlening zijn opgenomen. Deze meerjarige subsidieverplichtingen worden aangegaan met de contractuele beperking dat de volgende termijn pas kan worden verleend als bij aanvang van het betreffende subsidiejaar dit subsidiebedrag schriftelijk wordt toegezegd. Dit vanwege het feit dat Kerk in Actie zelf geen 'gegarandeerde' inkomsten heeft en grotendeels afhankelijk is van de baten uit eigen fondsenwerving. Onderstaand zijn deze meerjarige verplichtingen weergegeven in relatie tot de beschikbare middelen, te weten de reserves en fondsen ultimo 2021, minus de gestelde norm, én de begroting 2022.

Meerjarige subsidieverpl. (x € 1.000)	Voorwaardelijke subsidieverplichtingen				Uit reserves / fondsen	Begr. 2021	Beschik baar in 2021	Procentuele verplichting t.o.v. beschikbare middelen			
	2021	2022	2023	Totaal				2021	2022	2023	Totaal

<i>Programma's regulier</i>											
Zending	3.538	1.495	135	5.168	4.927	5.500	10.427	34%	14%	1%	50%
Werelddiaconaat	5.115	1.370	104	6.589	5.860	7.600	13.460	38%	10%	1%	49%
Noodhulp	2.627	330		2.957	-131	4.500	4.369	60%	8%	0%	68%
Diaconaal werk binnenland	650	50		700	0	880	880	74%	6%	0%	80%
Subtotaal	11.930	3.245	239	15.414	10.657	18.480	29.137	41%	11%	1%	53%
Noodhulpacties:											
Kerk in Actie	10			10	1.031		1.031	1%	0%	0%	1%
SHO				0	440		440	0%	0%	0%	0%
	10	0	0	10	1.471	0	1.471	1%	0%	0%	1%
Totaal	11.940	3.245	239	15.424	12.128	18.480	30.608	39%	11%	1%	50%

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

3.7 Toelichting op de baten

Baten van particulieren (11)

Collecten, giften en schenkingen <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kerk in Actie			
Zending	4.441	5.480	4.131
Werelddiaconaat	9.853	9.341	8.841
Noodhulp	5.693	3.398	6.767
Binnenlands diaconaat	1.258	1.581	1.262
	21.246	19.800	21.001
Af: afdracht aan SHO noodhulp actie	-30		-223
	21.216	19.800	20.778
Overige programma's			
Lokaal kerk-zijn	1.617	2.200	1.359
Diversen	0	175	5
	1.617	2.375	1.364
Af: afdracht Hydepark en overige aanpassingen Hydepark	-14		-11
	1.603	2.375	1.353
Totaal collecten, giften en schenkingen	22.819	22.175	22.131

Nalatenschappen <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kerk in Actie			
Zending	246	1.099	635
Werelddiaconaat	1.301	2.512	1.545
Noodhulp	-2	0	113
Diaconaat	61	133	166
	1.605	3.744	2.459
Overige bestemmingen			

Algemeen	184	156	611
Missionair werk	21		
Vermogen v/h Stichting de Zending	78		868
	283	156	1.479
Totaal nalatenschappen	1.888	3.900	3.938
Totaal baten van particulieren	24.707	26.075	26.069

Verplichte bijdragen van gemeenten (12) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.755	10.345	10.863
Diaconaal quotum	2.542	2.500	2.592
	13.297	12.845	13.456
Solidariteitskas	3.406	3.419	3.504
Totaal verplichte heffingen	16.703	16.263	16.959

Baten van andere organisaties zonder winststreven (13) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kerk in Actie			
SHO noodhulpactie Explosie Beiroet	0		1.043
SHO noodhulpactie Corona	400		
EO Metterdaad	341	400	400
Overige instellingen	997	1.000	1.296
	1.738	1.400	2.739
Overige			
Overige programma's	832	920	667
Algemeen	832	920	667
Totaal	2.570	2.320	3.406

Subsidies van overheden (14) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Ministerie van SZW: project Duurzame inzetbaarheid			11
Ministerie van VWS: Initiatief "Een klein gebaar Niet Alleen"	70		168
Rijksdienst cultureel erfgoed, monumenten Hydepark	81		
RVO inzake zonnepanelen	16		12
Totaal subsidies van overheden	167	0	191

Financiële baten (15) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
<i>Beleggingen gerealiseerd</i>			
Rente en dividend	834		829

Kosten aandelen en obligaties	-216		-192
Gerealiseerd koersresultaat	1.648		337
	2.266	1.996	975
<i>Beleggingen ongerealiseerd</i>			
Ongerealiseerd resultaat algemeen	3.012		917
Ongerealiseerd koersresultaat v/h St. de Zending	3.217		908
Ongerealiseerd koersresultaat v/h St. Kerk en Wereld	1.273		377
	7.502	0	2.202
<i>Overige rentebaten</i>			
Materiële vaste activa			0
Financiële vaste activa	210	200	196
Liquide middelen	-117	-50	-44
	93	150	151
Totaal financiële baten	9.861	2.146	3.328
<i>Verdeling:</i>			
Reserve herwaardering beleggingen	7.502	0	2.202
Bestemmingsreserves en fondsen	251	75	88
Vermogen v/h St. Kerk en Wereld	440	500	192
Vermogen v/h St. de Zending	995	778	407
Algemene middelen Protestantse Kerk in Nederland	673	793	439
Totaal verdeling financiële baten	9.861	2.146	3.328

Financiële vaste activa

De inkomsten uit financiële vaste activa betreffen rente op uitstaande leningen.

Beleggingen

De synode heeft het beleid geformuleerd voor de beleggingen van de Protestantse Kerk en vastgelegd in de, door de kleine synode van september 2016 vastgestelde nota 'Duurzaam Beleggen 2.0'. In vervolg op vaststelling van die nota is ervoor gekozen om het vermogensbeheer in een tweetal beheermandaten vorm te geven.

In 2022 zal een nieuw beleggingsbeleid, dat op 26 november 2021 door de kleine synode is vastgesteld, worden ingevoerd. Daarbij zal een uitvoeringsstructuur worden onderzocht die mede toegankelijk is voor andere aan de Protestantse Kerk in Nederland verbonden partijen, waaronder plaatselijke gemeenten. Het doel blijft om met de beleggingsopbrengsten bij te dragen aan de doelstellingen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het nieuwe beleggingsbeleid is erop gericht om de beleggingsportefeuille een nog duurzamer profiel te geven.

Liquide middelen

Dit betreft de werkelijke rentelast op liquiditeiten, waarbij de negatieve rentestand door de banken aan ons is doorberekend .

Bijdragen voor dienstverlening (16) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Utrecht: Verhuur en restaurant/vergadercentrum	1.468	1.630	1.499
Landgoed Hydepark: Verhuur	106	125	121
LRP	506	635	529
Predikantstraktementen	424	328	371
Mobiliteitspool	4.170	3.707	3.376
Overige	403	870	922
Totaal bijdragen dienstverlening	7.077	7.295	6.818

Overige baten (17)

De overige baten zijn onderverdeeld in opbrengst publicaties en in diverse baten. Deze bedragen zijn als volgt:

Opbrengst publicaties (17) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Baten webshop en overige verkopen	257		
Baten voor blad Petrus en kaderbladen	100	485	
Totaal opbrengst publicaties	357	485	272

Diverse baten (17) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
<i>Diversen</i>			
Baten online platforms	0	300	
GCB: Bijdrage project FRIS			60
Overige	69	53	131
<i>Bijzondere baten</i>			
Restant BTW suppletie 2017-2019	55		
Vrijval reservering werkhervattingskas	140		
Vrijval verlofuren en jubilea			75
Vergoeding oude jaren administratie Oikocredit			225
Boekwinst verkoop Alteveerselaan 9 te Velp			232
Boekwinst verkoop Nijewei 9 Feanwalde	15		
Diversen			118
Totaal diverse baten	279	353	841

8.7 Toelichting op de lasten

Personeelskosten (18)

De totale personeelskosten van de Dienstenorganisatie bestaan uit de directe personeelskosten en de overige personele uitgaven. De specificatie is als volgt:

Totale Personele kosten (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Personeelskosten	19.164	20.203	18.569
Overige personeelskosten	3.371	5.129	2.454
Totaal personeelskosten	22.535	25.332	21.023

Onderstaand zijn de personeelskosten van de dienstenorganisatie weergegeven:

Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Bruto salarissen	14.986	15.183	14.583
Sociale lasten	2.355	2.641	2.329

Pensioenpremies	1.754	1.885	1.547
Reiskosten woon-werkverkeer	156	495	194
Ontvangen WAO-/Pensioen-/WW-uitkeringen	-86		-85
Totaal personeelskosten	19.164	20.203	18.569
Gemiddelde bezetting in fte	248,4	248,3	246,8
Gemiddelde personeelskosten per fte (x € 1)	77.146	81.374	75.247

Een analyse van de personeelskosten in relatie tot de begroting 2021 en de rekening 2020 is terug te vinden in het hoofdstuk Personeel en organisatie.

Bezoldiging van directeur en bestuurders

In de personeelskosten is aan bezoldigingen incl. pensioenlasten en excl. bijtellingen een bedrag van € 145k (2020: € 139k) voor de algemeen directeur verantwoord. De bezoldiging van de bestuurders is nihil.

Overige Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Transitiekosten		2.383	
Externe inhuur	2.164	1.007	1.341
Reiskosten binnenland	352	287	256
Reiskosten buitenland	81	127	76
Leaseauto's	42	86	40
Personeelswerving	98	60	115
Arbodienst	106	130	64
Opleidingskosten	264	531	266
Diversen	264	519	296
Totaal overige personeelskosten	3.371	5.129	2.454

Transitiekosten

De transitiekosten voor 2021 zijn in totaal onder deze post begroot. De daadwerkelijk gemaakte kosten bedragen in totaal € 2.245k, en zijn gezien hun aard verspreid over diverse kostensoorten. Een deel van deze kosten (€ 486k) was eind 2020 opgenomen in de transitie reserve maar niet in de begroting.

Externe inhuur

De externe inhuur bestaat o.m. uit de uitbesteding van IT dienstverlening (€ 500k), interim management (€ 450k) en projectmanagement (€ 275k). Voor het overige betreft het de tijdelijke invulling van formatie, veelal in het kader van de transitie.

Apparaatskosten (19) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Huisvestingskosten	1.715	1.676	1.631
Inventariskosten	3.759	3.256	3.590
Bureaunkosten	917	657	1.066
Bestuurskosten	438	518	510
Specifieke kosten	757	737	723
Dotaties aan voorzieningen	1.351	267	680
Diverse lasten	426	56	990
Totaal apparaatskosten	9.363	7.167	9.190

Financiële steun en hulpverlening (20) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kerk in Actie	18.008	18.480	17.647
Overige programma's	3.578	5.125	3.708
Totaal financiële steun en hulpverlening	21.586	23.605	21.355

Deze post is € 2,0 mln. lager dan begroot. Hiervan heeft € 472k betrekking op Zending en diaconaat. De financiële steun- en hulpverlening uit vooral de solidariteitskas bleef € 1,2 mln. achter bij de begroting. Bij missionair werk werd voor pioniersplekken € 241k minder uitgegeven dan begroot.

Specifieke kosten (21) (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Kosten verbonden aan publicaties	873	730	1.021
Kosten activiteiten	6.080	7.377	5.285
Totaal specifieke kosten	6.953	8.107	6.306

Activiteiten en publicaties

Bij deze posten is per saldo een onderbesteding van € 1,2 mln. gerealiseerd. Vooral als gevolg van de corona crisis, konden veel activiteiten niet plaatsvinden. In sommige gevallen heeft dit ook geleid tot lagere inkomsten uit dienstverlening. De lasten gespecificeerd naar doelstelling zijn als volgt:

Lasten (x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2021	Rekening 2020
Doelstellingen			
<i>Begeleiding en ontwikkeling:</i>			
Lokaal kerk-zijn	4.791	5.626	
Bovenlokaal kerk-zijn	1.808	2.415	
Zending en diaconaat	19.452	21.384	
Vitale roeping	4.737	4.891	
Communicatie en events	5.119	5.249	
Innovatie	22	154	
Algemeen	252	80	
	36.181	39.799	
<i>Ondersteuning en beheer:</i>			
Institutionele Ondersteuning	7.031	7.701	
Contactcenter	1.334	1.285	
	8.365	8.986	
<i>Overige:</i>			
Algemeen en dienstverlening derden	5.422	5.370	
Totaal	49.968	54.154	50.063
Wervingskosten	2.837	2.803	3.167

Kosten beheer en administratie	7.632	7.255	4.644
Totaal lasten	60.437	64.212	57.874

Wervingskosten

De fondsenwervingskosten hebben alle betrekking op de verkrijging van inkomsten uit bijdragen van particulieren en andere organisaties, voornamelijk voor Kerk in Actie.

Ten aanzien van de hoogte van deze kosten is een norm van 12,5% van de bruto-opbrengst uit bijdragen van particulieren en andere organisaties. Als gevolg van de gewijzigde waardering van de opbrengst uit nalatenschappen (zie de grondslagen) en de daarmee samenhangende lagere baten komt het werkelijke percentage uit op 12,8%, en daarmee iets boven de norm. Naar verwachting is dit een eenmalig effect.

Kosten beheer en administratie

Binnen de dienstenorganisatie wordt een toerekeningsmethodiek gehanteerd die uitgaat van een doorbelasting van de kosten van de directie en (project) management, facilitaire zaken (incl. huisvesting), finance en control, informatisering en automatisering en HR. Tot en met 2020 werden de kosten van directie en HR niet hiertoe gerekend.

4. Geconsolideerde jaarrekening 2021

4.1 Geconsolideerd vermogen

Het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland, dat bestaat uit reserves en fondsen, bedraagt per 31 december 2021 € 165,5 mln. (2020: € 166,7 mln.). Ten opzichte van de stand per 31 december 2020 is het geconsolideerde eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland in 2021 afgenomen met € 1,3 mln. De verdeling hiervan is als volgt:

Reserves en fondsen <i>(x € 1.000)</i>	Balans 31-12-2021	Resultaat 2021	Balans 31-12-2020
Algemene reserves	60.491	-131	60.623
Bestemmingsreserves	92.430	-50	92.480
Bestemmingsfondsen	12.529	-1.093	13.622
Totaal reserves en fondsen	165.450	-1.274	166.725

4.2 Geconsolideerd resultaat

De baten daalden per saldo met € 3,2 mln. hetgeen vooral is veroorzaakt door:

Baten uit vrijwillige geldwerving (- € 1,1 mln.)

Door een gewijzigde waarderingsmethodiek zijn de opbrengsten uit nalatenschappen € 1,8 mln. lager. Dit is deels gecompenseerd door hogere opbrengsten uit de reguliere werving.

Baten uit verplichte heffingen (- € 8,3 mln.)

Als gevolg van een daling van het aantal predikantsplaatsen zijn de bijdragen van gemeenten aan de centrale kas predikantstraktementen significant lager dan vorig jaar

Baten uit subsidies en bijdragen (- € 0,9 mln.)

De incidentele noodhulpacties via de SHO/giro 555 waren in 2020 hoger.

Financiële baten (+ € 6,8 mln.)

Door het gunstige beursklimaat in 2021 zijn de koersresultaten bijzonder hoog uitgekomen.

De lasten namen per saldo toe € 2,8 mln. hetgeen is veroorzaakt door:

Personeelskosten (+ € 1,6 mln.)

Ten opzichte van 2020 is er toename van het aantal werknemers in de consolidatiekring van 271 fte naar 269 fte en zijn als gevolg van CAO afspraken de personeelskosten gestegen (€ 0,5 mln.). De inhuur van externe deskundigheid en interim/projectmanagement op vooral het IT domein was € 0,8 mln. hoger dan vorig jaar.

Apparaatskosten (+ € 0,7 mln.)

Dit is nagenoeg geheel veroorzaakt door incidentele lasten.

4.3 Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)

Activa	Ref.	Balans	Balans
<i>(x € . 1.000)</i>		31-12-2021	31-12-2020
Immateriële vaste activa	1	2.339	2.088
Materiële vaste activa	2		
Terreinen en gebouwen		21.510	22.150
Installaties		1.695	1.897
Inventaris		445	690
Automatisering / overige bedrijfsmiddelen		614	486
		24.264	25.223
Financiële vaste activa	3		
Deposito's / kredieten SKG		252.928	259.924
Leningen u/g		2.214	2.343
		255.142	262.267
Vaste activa		281.745	289.578
Beleggingen	4	78.001	68.291
Vorraden	5	4	2
Vorderingen	6	9.255	11.440
Liquide middelen	7	234.098	253.925
Vlottende activa		321.358	333.658
Totaal activa		603.103	623.236
Passiva	Ref.	Balans	Balans
<i>(x € . 1.000)</i>		31-12-2021	31-12-2020
Reserves en fondsen	8		
- Algemene en bestemmingsreserves		152.921	153.023
- Bestemmingsfondsen		12.529	13.702
Totaal reserves en fondsen		165.450	166.725
Voorzieningen	9	4.563	4.265
Schulden op lange termijn	10	176.481	168.284
Schulden op korte termijn	11	256.609	283.962
Totaal passiva		603.103	623.236

4.4 Geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten (x € . 1.000)	Ref.	Rekening 2021	Rekening 2020	Vershil 2021/2020
Baten uit vrijwillige geldwerving	12	21.977	23.053	-1.076
Baten uit verplichte heffingen	13	131.769	140.087	-8.318
Baten uit subsidies en bijdragen	14	2.737	3.597	-860
Baten uit dienstverlening	15	7.682	7.017	665
Financiële baten	16	13.427	6.588	6.839
Overige baten	17	636	1.113	-477
Totale baten		178.228	181.455	-3.227

Lasten (x € . 1.000)	Ref.	Rekening 2021	Rekening 2020	Vershil 2021/2020
Personeelskosten	18	23.163	21.558	1.605
Apparaatskosten	19	10.759	10.002	757
Financiële steun en hulpverlening	20	21.407	21.144	263
Specifieke kosten	21	124.173	124.008	165
Overige kosten	22	0	0	0
Totale lasten		179.502	176.712	2.790
Resultaat		-1.274	4.743	-6.017

Verdeling resultaat naar vermogen (x € . 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2020	Vershil 2021/2020
Algemene reserves	-131	38	-169
Bestemmingsreserves	-50	3.857	-3.907
Totaal resultaat uit reserves	-181	3.895	-4.076
Bestemmingsfondsen	-1.093	848	-1.941
Totaal resultaat uit fondsen	-1.093	848	-1.941
Totaal	-1.274	4.743	-6.017

4.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)	Ref.	Balans	Balans
(x € 1.000)		31-12-2021	31-12-2020
Resultaat		-1.274	4.743
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
Afschrijvingen im-/materiële vaste activa	1/2	1.961	2.310
Voorzieningen	9	298	-1.436
Vorderingen / Voorraden	5/6	2.183	-1.208
Kortlopende schulden	11	-27.353	18.991
Langlopende schulden (operationeel)	10	8.214	-7.238
Overige financiële activa	3	6.996	4.666
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-7.701	16.085
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in im-/materieel vaste activa	1/2	-1.777	-2.397
Desinvesteringen in (im)materieel vaste activa	1/2	524	238
Beleggingen	4	-9.710	-3.118
Leningen u/g	3	129	-306
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-10.834	-5.583
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Langlopende schulden (lening o/g)	11	-17	-17
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-17	-17
Totaal mutatie liquide middelen	7	-19.827	15.228

Verloop liquide middelen	2021	2020
(x € 1.000)		
Stand per 1 januari	253.925	238.697
Mutatie boekjaar	-19.827	15.228
Stand per 31 december	234.098	253.925

4.6 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2021

Rechtspersoon

De Protestantse Kerk in Nederland, gevestigd te Utrecht, Joseph Haydnlaan 2a, is een kerkgenootschap en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 302.58.482.

Deze geconsolideerde jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel het kerkgenootschap als de geconsolideerde maatschappijen van het kerkgenootschap.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2021, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2021.

Valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de het kerkgenootschap. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Toegepaste grondslagen

De geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Organisaties- zonder- winststreven (richtlijn RJ 640).

Gelet op het bijzondere karakter van deze instelling hanteert de Stichting Kerkelijk Geldbeheer eigen grondslagen. Afwijkingen van materieel belang ten opzichte van de hierboven vermelde richtlijnen worden in de geconsolideerde jaarrekening apart in de grondslagen vermeld.

Waarderingsgrondslagen

De in deze jaarrekening gehanteerde grondslagen voor activa en passiva, voor de bepaling van het resultaat en het kasstroomoverzicht, zijn gelijk aan de in paragraaf 8.5 (pag. 37) van de enkelvoudige jaarrekening vermelde grondslagen. Afwijkingen hiervan worden in deze paragraaf vermeld.

Afwijkingen van materieel belang als gevolg van de eigen grondslagen van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer zijn als volgt:

Financiële vaste activa

Deposito's worden gewaardeerde tegen nominale waarde. Deposito's met een looptijd van < 1 jaar worden opgenomen onder de liquide middelen.

De kredieten zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Wanneer SKG deze kredieten op 31-12-2021 verstrekt zou hebben binnen de doelgroep met dezelfde looptijden als de huidige restant termijnen van de kredieten met rentepercentages die SKG rekent voor gelijksoortige kredieten, dan zou de waarde van de kredieten verminderd worden met € 0,1 miljoen.

Het bestuur van SKG bepaalt of er aanwijzingen zijn van bijzondere waardeverminderingen van kredieten.

Schulden op lange termijn

De toevertrouwde middelen (inschrijvingsrekeningen) worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Spaarcontracten met een looptijd < 1 jaar worden opgenomen onder de schulden op korte termijn.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. Dit is het geval als het financiële en operationele beleid kan worden bepaald en op grond daarvan belangrijke economische voordelen kunnen worden behaald en tevens belangrijke economische risico's worden gelopen met betrekking tot de activiteiten. In het kader van het opmaken van de jaarrekening 2021 heeft een beoordeling plaatsgevonden op basis van de in de RJ 640 opgenomen criteria die leiden tot het opnemen van een entiteit in de consolidatie van de Protestantse Kerk.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Waarderingsgrondslagen van de in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

4.7 Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Immateriële vaste activa (1) (x € 1.000)	PKN softw.	SKG softw.	Totaal 2021	Totaal 2020
Stand 1 januari				
Aanschafwaarde	5.138	1.033	6.171	5.196
Cumulatieve afschrijvingen	-4.008	-75	-4.083	-3.545
Boekwaarden	1.130	958	2.088	1.651
Mutaties				
Aanschafwaarde:				
Investerings		1.159	1.159	1.788
Desinvesteringen		-72	-72	-813
	0	1.087	1.087	975
Desinvesteringen		72	72	813
Afschrijvingen	-822	-86	-908	-1.351
	-822	-14	-836	-538
Saldo mutaties	-822	1.073	251	437
Stand 31 december				
Aanschaffingswaarde	5.138	2.120	7.258	6.171
Cumulatieve afschrijvingen	-4.830	-89	-4.919	-4.083
Boekwaarden	308	2.031	2.339	2.088

Voor de afschrijvingspercentages van de immateriële vaste activa wordt verwezen naar de waarderinggrondslagen.

De materiële vaste activa zijn als volgt:

Materiële vaste activa (2) (x € 1.000)	Gebouwen en terreinen	Installaties	Inventaris	Autom./ overige bedr.midd.	Totaal 2021	Totaal 2020
Stand 1 januari						
Aanschaffingswaarde	26.678	3.851	1.640	1.040	33.210	32.975
Cumulatieve afschrijvingen	-4.528	-1.953	-950	-556	-7.987	-7.164
Boekwaarden	22.150	1.898	690	484	25.223	25.811

Mutaties						
<i>Aanschafwaarde</i>						
Investerings	6	202	80	330	618	609
Desinvesteringen	-191	-1.135	-618	-1	-1.945	-373
	-185	-933	-538	329	-1.327	236
<i>Afschrijvingen</i>						
Desinvesteringen	31	874	515	1	1.421	135
Afschrijvingen	-486	-144	-222	-201	-1.053	-959
	-455	730	293	-200	368	-824
Saldo mutaties	-640	-203	-245	129	-959	-588
Stand 31 december						
Aanschaffingswaarde	26.493	2.918	1.102	1.370	31.883	33.211
Cumulatieve afschrijvingen	-4.983	-1.223	-657	-756	-7.619	-7.988
Boekwaarden	21.510	1.695	445	614	24.264	25.223
Totaal per locatie						
PLDC te Utrecht	9.806	1.689	430	501	12.426	12.932
Hydepark te Doorn	696	6	6		708	724
Diverse (woon-)huizen	218				218	344
Nieuw Hydepark	8.400			89	8.489	8.683
Oranjerie	1.197				1.197	1.240
Pand Gouda	1.193		9	24	1.226	1.300
Boekwaarden	21.510	1.695	445	614	24.264	25.223

De specificatie van de Financiële vaste activa is als volgt:

Financiële vaste activa (3) <i>(x € 1.000)</i>	Balans	Balans
	31-12-2021	31-12-2020
Deposito's / kredieten SKG	252.928	259.924
Leningen u/g	2.214	2.343
Totaal financiële vaste activa	255.142	262.267

De specificatie van de deposito's/kredieten SKG is hieronder weergegeven:

Deposito's / Kredieten SKG (3) <i>(x € 1.000)</i>	Balans	Mutaties	Balans
	31-12-2021	2021	31-12-2020
Deposito's			
- 1 tot 5 jaar	87.080	-1.671	88.751
- meer dan 5 jaar	34.268	-6.129	40.397
	121.348	-7.800	129.148

Kredieten

- 1 tot 5 jaar	34.512	2.559	31.953
- meer dan 5 jaar	97.068	-1.755	98.823
	131.580	804	130.776
Totaal deposito's / kredieten SKG	252.928	-6.996	259.924

Bijna alle kredieten zijn verstrekt met hypothecaire zekerheid. Periodiek wordt getoetst of de marktwaarde van het onderpand in lijn blijft met de gewenste zekerheid ten opzichte van het pro resto bedrag van het krediet.

Leningen u/g

Het verloop van de leningen u/g is als volgt:

Leningen u/g (3) (x € 1.000)	Looptijd / percentage	Balans	Mutaties in 2021		Balans
		1-1-2021	Bij	Af	31-12-2021
Algemeen					
Lening Congrescentr.de Werelt OG BV	10 jr./2,5%	726		96	630
Stichting Denneheul beheer	20 jr./2%	402		16	386
Leger de Heils	10 jr./1,9%	1.000			1.000
		2.128	0	112	2.016
Individuele hulpverlening					
Natuurlijke personen (LMW)	> 5 jr. / 0 - 8%	15		6	9
Voorziening oninbaarheid	> 5 jr.	0			0
		15	0	6	9
Leningen (regionaal)	> 5 jr. / 0 - 6%	22			22
Voorziening oninbaarheid		0			0
		22	0	0	22
Overige leningen					
Leningen personeel	> 5 jr. / 0 - 8%	174		9	165
Leningen personeel					
- arbeidsvoorwaarden	1jr. < 5 jr. / 0%	0			0
- buitenlandse medew.	1jr. < 5 jr. / 0%	4		2	2
		4	0	2	2
Totaal leningen u/g		2.343	0	129	2.214

De beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

Beleggingen (4) (x € 1.000)	Balans	Balans	Balans	Balans
	31-12-2021	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2020
	Boekwaarde	Beurswaarde	Boekwaarde	Beurswaarde
Effecten				
Obligaties	30.010	30.010	27.783	27.783
Aandelen	42.866	42.866	35.941	35.941
Overige beleggingen	5.125	5.125	4.567	4.567
Totaal effectenportefeuille	78.001	78.001	68.291	68.291

Voor het (gevoerde) beleggingsbeleid en de verloopstaat van de effectenportefeuille wordt verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening.

De specificatie van de voorraden is als volgt:

Vorraden (5) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Handelsgoederen	4	2
Totaal voorraden	4	2

Vorderingen (6) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Gemeenten/classes (predikantstraktementen)	2.342	1.418
Rekening-courant diverse kerkelijke stichtingen	96	96
Niet voorziene debiteuren verplichte heffingen	82	72
Overige debiteuren	653	956
Belastingen	6	
Rente	3.488	3.727
Bijdragen en subsidies	88	105
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	875	2.737
BTW suppletie 2017-2019	13	155
Vooruitbetaalde posten	497	757
Diversen	1.115	1.417
Totaal vorderingen	9.255	11.440

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Liquide middelen (7) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
Deposito's	99.100	91.900
Banken	134.993	162.022
Kasgelden	5	3
Totaal liquide middelen	234.098	253.925

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

Passiva

De reserves en fondsen zijn als volgt gesplitst:

Reserves en Fondsen (8) (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
<i>Algemene reserves:</i>		
Stand begin boekjaar	60.623	60.548
Bij / Af: reclassificatie		36
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-131	38
Stand einde boekjaar	60.491	60.623
<i>Bestemmingsreserves:</i>		
Stand begin boekjaar	92.480	88.580
Bij / Af: reclassificatie		44
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-50	3.857
Stand einde boekjaar	92.430	92.481
<i>Bestemmingsfondsen:</i>		
Stand begin boekjaar	13.622	12.854
Bij / Af: reclassificatie		-81
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.093	848
Stand einde boekjaar	12.529	13.621
Totaal reserves en fondsen	165.450	166.725

Algemene reserves (x € 1.000)	Balans 31-12-2021	Balans 31-12-2020
<i>Protestantse Kerk:</i>		
Stand begin boekjaar	18.141	17.955
Bij / Af: reclassificatie		36
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.789	150
Stand einde boekjaar	16.352	18.141
<i>Stichting Kerkelijk Geldbeheer:</i>		
Stand begin boekjaar	32.660	31.741
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	1.495	919
Stand einde boekjaar	34.155	32.660
<i>Prot.St.Diac.Vakantiewerk:</i>		
Stand begin boekjaar	3.988	4.442
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-38	-454
Stand einde boekjaar	3.950	3.988
<i>Beheerscie.Centr.Kas Pred.trakt.:</i>		
Stand begin boekjaar	6.171	6.624
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	341	-453
Stand einde boekjaar	6.512	6.171
<i>Stichting Hydepark Beheer:</i>		
Stand begin boekjaar	-685	-560

Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-141	-125
Stand einde boekjaar	-826	-685
<i>Regionale stichtingen:</i>		
Stand begin boekjaar	347	346
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	1	1
Stand einde boekjaar	348	347
Totaal algemene reserves	60.491	60.623

Bestemmingsreserves	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>Protestantse Kerk:</i>		
Stand begin boekjaar	84.672	85.616
Bij / Af: reclassificatie		44
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	4.166	-987
Stand einde boekjaar	88.838	84.672
<i>Beheerscie. Centr. Kas Pred. trakt.:</i>		
Stand begin boekjaar	7.808	2.964
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-4.216	4.844
Stand einde boekjaar	3.592	7.808
Totaal bestemmingsreserves	92.430	92.481

Bestemmingsfondsen	Balans	Balans
<i>(x € 1.000)</i>	31-12-2021	31-12-2020
<i>Protestantse Kerk:</i>		
Stand begin boekjaar	13.429	12.661
Bij / Af: reclassificatie		-81
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat	-1.093	848
Stand einde boekjaar	12.336	13.429
<i>Regionale stichtingen:</i>		
Stand begin boekjaar	193	193
Bij / Af: resultaatbestemming exploitatieresultaat		
Stand einde boekjaar	193	193
Totaal bestemmingsfondsen	12.529	13.621

De reserves en fondsen van de Protestantse Kerk betreffen de in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen en gespecificeerde reserves en fondsen. Door het ontbreken van een kapitaalbelang van entiteiten die deel uitmaken van de consolidatiekring ontstaat een verschil tussen het enkelvoudige- en geconsolideerde eigen vermogen.

Het eigen vermogen van de SKG dient uitsluitend tot weerstandsbuﬀer voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de SKG en staat derhalve niet ter vrije beschikking van de Protestantse Kerk in Nederland. Als de buﬀer groter zou worden dan noodzakelijk, kan het bestuur besluiten het meerdere te laten terugvloeiën naar de participerende kerken.

Met betrekking tot exploitatieoverschotten voert de Beheercommissie centrale kas predikantstraktementen het beleid om deze in eerste instantie toe te voegen aan de

algemene reserve. Als deze de norm van 5% van de begrote uitgaven van het komende boekjaar heeft bereikt, worden eventuele verdere overschotten toegevoegd aan de bestemmingsreserve, waaruit de middelen aan de gemeenten kunnen worden gerestitueerd.

De overige reserves met een algemeen karakter blijven voor de doelstelling beschikbaar.

De stand en het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorzieningen (9)	Balans	Toege-	Onttrek-	Vrijval	Balans
<i>(x € .1.000)</i>	1-1-2021	voegd	kingen		31-12-2021
<i>(Groot) onderhoud:</i>					
Onderhoud PLD	142	170	180		133
Onderhoud Hydepark	499	97			596
Onderhoud overige gebouwen	163	56	86		133
	804	323	266	0	862
<i>Predikanten, personeel en pensioenen</i>					
Reorganisatiekosten dienstenorganisatie	583	886	537		932
Jubileaverplichtingen	39	23			62
Werkhervatting ged. arbeidsgeschikten	0	140			140
Wachtgelden predikanten	2.695	1.081	1.337		2.439
Pensioenreglementen GKN	86	4	15		76
Pensioenvoorz. Ned. medewerkers	43	2	9		36
Pensioenvoorz. Indon. medewerkers	5				5
Fonds Bekker en Wagter	10				10
	3.461	2.136	1.898	0	3.701
Totaal voorzieningen	4.265	2.459	2.164	0	4.563

Voorzieningen Dienstenorganisatie Protestantse Kerk

Met uitzondering van de voorziening wachtgeld predikanten en een deel van de voorziening groot onderhoud, betreft het hier voorzieningen van de dienstenorganisatie. Een toelichting hierbij is terug te vinden in de enkelvoudige jaarrekening. Een bedrag van € 112k van het onderhoud Hydepark heeft betrekking op de Protestantse Stichting Hydepark Beheer.

Wachtgelden predikanten

Deze worden voor de maximale duur uitgekeerd, zonder rekening te houden met sterfttekans;

- De verplichting wordt berekend op basis van het prijspeil 2021;
- De totale verplichting wordt met 19% verminderd vanwege de verwachte verrekening van inkomsten uit arbeid of bedrijf. Het percentage van 19% is het gemiddelde van de laatste drie jaren.
- De totale verplichting is met € 331.134 verminderd vanwege de kostenbesparing die naar verwachting zal worden bereikt door voortijdige beëindiging van wachtgelduitkeringen. Het bedrag van € 331.134 is het gemiddelde van de laatste drie jaren.

Schulden op lange termijn (10)	Balans	Bij	Af		Balans
(x € 1.000)	1-1-2021		Besteding/ Aflossingen	Vrijval	31-12-2021
Inschrijvingsrekeningen SKG	164.733	7.868			172.601
Leningen o/g	417			17	400
Verplichtingen steunverlening aan gemeenten	3.134	1.593	1.174	72	3.480
Totaal schulden op lange termijn	168.284	9.461	1.191	72	176.481

Toelichting inschrijvingsrekeningen SKG

Het bedrag van € 172.601k bestaat bij SKG uit inschrijvingen € 116.018k van 1 tot 5 jaar en € 57.002k van meer dan 5 jaar.

Leningen o/g	Looptijd /	Balans	Bij	Af		Balans
(x € 1.000)	perc.	1-1-2021		Afl.	Vrijval	31-12-2021
PKN: Overige leningen	> 5 jr./0%	2				2
PSHB: Diaconie Den Haag *	> 5 jr/5,3%	415		17		398
Totaal leningen o/g		417	0	17	0	400

(*) De aflossingsverplichting PSHB 2021 van € 17k ultimo 2021 is verantwoord onder de schulden op korte termijn.

Een specificatie van de verplichtingen steunverlening aan gemeenten is terug te vinden in de enkelvoudige jaarrekening.

Schulden op korte termijn (11)	Balans	Balans
(x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2020
Rek.couranten SKG, maximaal 1 maand opvraagbaar	65.271	53.873
Spaarrekeningen SKG	149.921	152.054
Termijndepositorekeningen	25.459	40.733
Pl. kerkelijke gemeenten, restitutie inleg Oikocredit	0	10.018
Diverse kerkelijke stichtingen en fondsen	273	334
Studentenpastoraat	211	181
rente egalisatierekening inzake ruilresultaten	22	50
Depot inzake leningen	3.125	13.891
Rente inzake inschrijvingsrekeningen/termijndeposito's	1.549	1.861
Crediteuren	1.718	1.489
Administratie en accountantskosten	112	141
Personeel/premies/heffingen	5.767	5.813
Projectverplichtingen/contributies/bijdragen	2.308	1.806
Vooruitontvangen posten	197	282
Diversen	676	1.436
Totaal schulden op korte termijn	256.609	283.962

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Protestantse Kerk in Nederland

Deze zijn in dit document opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Huurovereenkomst

Er is een huurovereenkomst afgesloten met de Protestantse Stichting Hydepark, voor het gebruik van het complex Nieuw-Hydepark. De huurovereenkomst is per 2016 aangegaan voor een periode van 60 maanden en loopt van 01-03-2016 tot 28-02-2021. Het contract is in 2021 verlengd voor een periode van 60 maanden tot en met 28 februari 2026. Huurbedrag per jaar € 616.561,= (prijspeil 2021)

Ingaande 6-2-2020 is een huurovereenkomst afgesloten met de TeKa groep BV voor het gebruik van de Oranjerie voor de duur van 3 jaar (tot en met 5-2-2023). Huurbedrag per jaar EUR 79.020,= (prijspeil 2021).

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Bankgaranties

Ultimo 2021 en 2020 betreft dit afgegeven (bank)garanties voor een totaalbedrag van € 179.697,-.

Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV)

Operational leasecontracten

Ten bate van de bedrijfsvoering zijn drie auto's in gebruik. Met betrekking tot deze auto's zijn leaseverplichtingen aangegaan. Het verschuldigde bedrag voor het jaar 2022 bedraagt circa € 25.938.

Ten bate van de bedrijfsvoering zijn leaseverplichtingen aangegaan voor kopieermachines/printers.

Het verschuldigde bedrag bedraagt

0 – 1 jaar € 15.143

2 – 5 jaar € 60.572

Borgstellingen

Door P.S.D.V. Beheer is een borgstelling afgegeven inzake de betaling van de erfpachtcanon voor Stichting de Heerenhof voor een periode van maximaal vijf jaar zijnde € 527.998. Door P.S.D.V. Beheer is een borgstelling afgegeven inzake betaling van de huur voor Stichting groepshotel IJsselviëdt voor een periode van vijf jaar zijnde € 5 en de verwachte kosten voor groot onderhoud voor geschat bedrag van € 30.000 per jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

4.8 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten

Baten uit vrijwillige geldwerving (12) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
Collecten lokaal kerk-zijn (kerkopbouw)	1.603	1.353
Collecten, giften e.d. Kerk in Actie	18.379	17.611
Giften regionaal	107	1
Overige giften e.d.	0	150
Nalatenschappen Algemeen	184	611
Nalatenschappen Kerk in Actie	1.605	2.459
Nalatenschappen Zendingswerk	99	868
Totaal baten uit vrijwillige geldwerving	21.977	23.053

Het totaal van de (bruto-)opbrengsten uit vrijwillige geldwerving is verminderd met de kosten fondsenwerving ten bedrage van € 2.837k (2020: € 3.167k):

Baten uit verplichte heffingen (13) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
<i>Centrale kas predikantstraktementen</i>		
Bezettingsbijdragen van gemeenten	107.549	114.769
Vacaturebijdragen van gemeenten	1.929	1.831
Beschikbaarheidsbijdragen van gemeenten	161	161
Bijdragen van predikanten	5.393	6.367
Tijdelijke-dienst-opslagen	34	0
	115.066	123.128
<i>Bovenplaatselijk werk en steunverlening gemeenten</i>		
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.755	10.863
Diaconaal quotum	2.542	2.592
Solidariteitskas	3.406	3.504
	16.703	16.959
Totaal baten uit verplichte heffingen	131.769	140.087

Baten uit subsidies en bijdragen (14) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
<i>Overheden</i>		
Subsidie ministerie VWS	70	168
Subsidie ministerie SZW		11
Rijksdienst cultureel erfgoed inzake monumenten Hydepark	81	
RVO inzake zonnepanelen	16	12
	167	191

<i>Andere organisaties</i>		
Samenwerkende hulporganisaties (SHO/giro 555)	400	1.043
EO Metterdaad	341	400
Overige organisaties	1.829	1.963
	<i>2.570</i>	<i>3.406</i>
Totaal baten uit subsidies en bijdragen	2.737	3.597

Baten uit dienstverlening (15) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
Bijdragen uit dienstverlening dienstenorganisatie	6.462	6.449
Protestantse Stichting Hydepark Beheer	-23	53
Brutomarge De Werelt / Roosevelthuis	978	284
Opbrengst provisie SKG	264	230
Diversen	1	1
Totaal baten uit dienstverlening	7.682	7.017

Financiële baten (16) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
Protestantse Kerk in Nederland	2.168	934
Herwaardering beleggingen Protestantse Kerk in Nederland	7.502	2.202
Prot. St. Hydepark Beheer	-15	-14
St. Steunfonds Prot. in het Zuiden	6	6
Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen	-96	0
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	3.838	3.438
Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk	24	22
Totaal financiële baten	13.427	6.588

Lasten

Personeelskosten (18) <i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Rekening 2020
Bruto salarissen	16.423	16.116
Sociale lasten	2.494	2.489
Pensioenpremies	1.934	1.719
Ontvangen uitkeringen	-86	-85
Reiskosten woon-werkverkeer	156	194
Externe deskundigheid en uitzendkrachten	2.206	1.390
Reiskostendeclaraties	433	256
Overige personeelskosten	-208	-191
Subsidie NOW	-189	-330
Totaal personeelskosten	23.163	21.558

Apparaatskosten (19) (x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2020
Huisvestingskosten	1.946	1.862
Inventariskosten	4.877	3.972
Bureaunkosten	834	1.976
Bestuurskosten	442	512
Administratie- en accountantskosten	793	735
Dotatie aan voorzieningen	1.407	736
Diversen	460	209
Totaal apparaatskosten	10.759	10.002

De volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. zijn conform de offerte ten laste gebracht van de Protestantse Kerk in Nederland en de entiteiten die zij consolideert.

Honoraria KPMG accountants N.V. (x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2020
KPMG accountants NV:		
Onderzoek van de jaarrekening 2021 (2020)	139	
Andere controleopdrachten		
Adviesdiensten op fiscaal terrein		
Andere niet-controlediensten		
	139	0

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2021 (2020) zijn ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2021 (2020) zijn verricht. Meerkosten als gevolg van extra inzet worden hier verantwoord zodra ze definitief bekend zijn.

Financiële steun en hulpverlening (20) (x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2020
Programma's Kerk in Actie	19.692	17.733
Kerkopbouw	1.655	3.231
Overige	60	180
Totaal financiële steun en hulpverlening	21.407	21.144

Specifieke kosten (21) (x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2020
Predikantstraktementen	118.185	118.911
Activiteiten Kerk in Actie	4.823	2.435
Activiteiten Kerkopbouw	3	1.779
Diversen	1.162	883
Totaal specifieke kosten	124.173	124.008

Utrecht, 14 maart 2022

Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter

Mr. W. van Leussen, secretaris

M. van Ginkel RA, penningmeester

Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode

Ir. C.A. de Vries, vanuit het moderamen van de generale synode

Overige gegevens

Controleverklaring

Deze controleverklaring is op de volgende bladzijden weergegeven.

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen opgenomen ten aanzien van de bestemming van het saldo baten en lasten.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur, de auditcommissie en de kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de Protestantse Kerk in Nederland (of hierna 'de Protestantse Kerk in Nederland') te Utrecht (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de enkelvoudige en geconsolideerde balans per 31 december 2021;
- 2 de enkelvoudige en geconsolideerde staat van baten en lasten over 2021; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Protestantse Kerk in Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur, de auditcommissie en de kleine synode voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Protestantse Kerk in Nederland in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Protestantse Kerk in Nederland te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen, of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Protestantse Kerk in Nederland haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De auditcommissie en de kleine synode zijn verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Protestantse Kerk in Nederland.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Protestantse Kerk in Nederland;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Protestantse Kerk in Nederland haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de auditcommissie en de kleine synode onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 14 juli 2022

KPMG Accountants N.V.

J.L.C. van Sabben RA

Colofon

Protestantse Kerk in Nederland

Postbus 8504

3503 RM Utrecht

Telefoon: (030) 880 18 80

Fax: (030) 880 13 00

E-mail: info@protestantsekerk.nl

Internet: www.protestantsekerk.nl

Bezoekadres: Joseph Haydnlaan 2a,
Utrecht

